

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ PROGRAMI**

**RESİM-İŞ EĞİTİMİ MÜZE EĞİTİMİ DERSİNDE
UYGULANAN TEKNİKLERİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Nesrin ŞİRİN

Danışman

Doç. Dr. Selma KARAAHMET BALCI

SAMSUN
2025

TEZ KABUL VE ONAYI

Nesrin ŞİRİN tarafından, Doç. Dr. Selma KARAAHMET BALCI danışmanlığında hazırlanan “RESİM-İŞ EĞİTİMİ MÜZE EĞİTİMİ DERSİNDE UYGULANAN TEKNİKLERİN İNCELENMESİ ” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 5.9.2025 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	Sonuç
Başkan	Prof. Dr. İbrahim Halil TÜRKER Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Yeliz ERDOĞAN Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Selma KARAAHMET BALCI Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

Prof. Dr. Faik Ahmet SESLİ
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi?

Evet ☒ (Gerekli ise ekler kısmına ekleyiniz)

Hayır ☐

05 /09 / 2025
Nesrin ŞİRİN

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı : RESİM-İŞ EĞİTİMİ MÜZE EĞİTİMİ DERSİNDE UYGULANAN TEKNİKLERİN İNCELENMESİ

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 21/09/2025 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 19

Tek kaynak oranı : % 3 çıkmıştır.

22 /09 / 2025

Doç. Dr. Selma KARAAHMET BALCI

ÖZET

RESİM-İŞ EĞİTİMİ MÜZE EĞİTİMİ DERSİNDE UYGULANAN TEKNİKLERİN İNCELENMESİ

Nesrin ŞİRİN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı

Resim-İş Eğitimi Programı

Yüksek Lisans, Eylül/2025

Danışman: Doç. Dr. Selma KARAAHMET BALCI

Bu araştırmanın temel amacı, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında yürütülen Müze Eğitimi dersinde uygulanan öğretim etkinliklerinin öğretmen adayları üzerindeki etkilerini çok boyutlu olarak incelemektir. Çalışma kapsamında öğretmen adaylarının derse katılım süreçleri gözlemlenmiş, görüşleri anket yoluyla alınmış ve ders sonunda hazırladıkları etkinlik planları betimsel analiz ile değerlendirilmiştir. Böylece dersin, öğretmen adaylarının mesleki ve kişisel gelişimlerine katkısının kapsamlı bir biçimde ortaya konulması hedeflenmiştir. Araştırma, karma yöntem yaklaşımıyla tasarlanmış ve hem nicel hem de nitel veri toplama tekniklerinden yararlanılmıştır. Nicel boyutta, 2023-2024 ve 2024-2025 bahar dönemlerinde dersi alan 58 öğretmen adayına uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilen anket uygulanmış, elde edilen veriler frekans ve yüzde analizleri ile çözümlenmiştir. Nitel boyutta ise, ders süreci 10 hafta boyunca araştırmacı tarafından izlenmiş; öğretmen adaylarının derse aktif katılımları, öğrenme süreçleri ve deneyimleri bağlam içinde değerlendirilmiştir. Ayrıca 20 öğretmen adayının hazırladığı ders planları betimsel analizle incelenerek planların pedagojik özellikleri ortaya çıkarılmıştır.

Bulgular, uygulama temelli ve etkileşimli etkinliklerin öğretmen adaylarının katılımını ve öğrenme derinliğini artırdığını göstermektedir. Teorik oturumların uygulamalı etkinliklere zemin hazırladığı, müze gezileri, oyun temelli öğrenme, sanatsal üretim ve grup çalışmalarının ise kalıcı öğrenmeyi güçlendirdiği görülmüştür. Katılımcılar müzeleri yalnızca sergi alanı değil, aynı zamanda eğitim, kültürel aktarım ve yaratıcı öğrenme mekânları olarak değerlendirmiştir. Ayrıca hazırlanan ders planlarının öğrenci merkezli, yaratıcı, disiplinlerarası ve çağdaş eğitim anlayışına uygun bir yapıda olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak, Müze Eğitimi dersinin öğretmen adaylarının kavramsal bilgi, uygulamalı beceri, eleştirel düşünme, işbirliği, yaratıcılık, kültürel farkındalık ve mesleki tutumlarını geliştiren önemli bir öğrenme süreci sunduğu görülmektedir. Araştırma, müze eğitiminin yalnızca bilgi aktarımı değil, aynı zamanda öğretmen adaylarının çağdaş eğitim anlayışına uygun biçimde çok yönlü beceriler kazandıkları bir süreç olduğunu ortaya koymakta; öğretmen yetiştirme programlarında müze temelli öğrenmenin daha sistematik bir şekilde yer alması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Müze, Müze Eğitimi, Görsel Sanatlar, Kültürel Miras, Resim-iş Eğitimi

ABSTRACT

EXAMINATION OF TECHNIQUES USED IN THE MUSEUM EDUCATION COURSE IN ART EDUCATION

Nesrin ŞİRİN

Ondokuz Mayıs University

Institute of Graduate Studies

Department of Fine Arts Education

Art Education Program

Master, September/2025

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Selma KARAAHMET BALCI

The main purpose of this study is to examine, in a multidimensional manner, the effects of the teaching activities implemented in the Museum Education course conducted within the Department of Art Education on prospective teachers. Within the scope of the study, the participation processes of the prospective teachers in the course were observed, their opinions were collected through a questionnaire, and the activity plans they prepared at the end of the course were evaluated using content analysis. In this way, it was aimed to reveal comprehensively the contribution of the course to the professional and personal development of prospective teachers. The research was designed with a mixed-methods approach, making use of both quantitative and qualitative data collection techniques. In the quantitative dimension, a questionnaire developed in line with expert opinions was administered to 58 prospective teachers who took the course in the spring semesters of 2023–2024 and 2024–2025, and the data obtained were analyzed through frequency and percentage analyses. In the qualitative dimension, the course process was observed by the researcher for 10 weeks, and the active participation, learning processes, and experiences of the prospective teachers were evaluated within context. In addition, the lesson plans prepared by 20 prospective teachers were examined through content analysis to identify their pedagogical characteristics.

The findings indicate that practice-based and interactive activities enhanced the participation and depth of learning of prospective teachers. While theoretical sessions provided a foundation for practical activities, museum visits, game-based learning, artistic production, and group work were found to strengthen long-term learning. Participants perceived museums not only as exhibition spaces but also as venues for education, cultural transmission, and creative learning. Furthermore, the lesson plans prepared by the participants were identified as student-centered, creative, interdisciplinary, and aligned with contemporary educational approaches. In conclusion, the Museum Education course is shown to offer an important learning process that fosters prospective teachers' conceptual knowledge, practical skills, critical thinking, collaboration, creativity, cultural awareness, and professional attitudes. The study reveals that museum education is not merely a process of knowledge transfer but also a means through which prospective teachers acquire multifaceted skills in line with contemporary educational perspectives; it emphasizes the need for museum-based learning to be integrated more systematically into teacher education programs.

Keywords: Museum, Museum Education, Visual Arts, Culture Heritage, Art Education

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Bu tez çalışması, Resim-İş Eğitimi kapsamında müze eğitimi derslerinde uygulanan tekniklerin incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırma, öğretmen adaylarının ders planlarında kullandıkları yöntem ve tekniklerin, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sanatsal gelişimlerine sağladığı katkıları ortaya koymayı hedeflemektedir. Müze eğitiminin yalnızca bilgi aktarımıyla sınırlı kalmayıp, yaratıcı üretim, kültürel farkındalık ve empati geliştiren bir öğrenme ortamı sunduğu bu çalışma ile somut verilerle desteklenmiştir. Elde edilen bulguların, Resim-İş Eğitimi derslerinin tasarımı, öğretmen eğitim programlarının geliştirilmesine ve kültürel değerlerin eğitim süreçlerine etkin bir şekilde aktarılmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Tez çalışma sürecimde bilgi birikimi, tecrübesi ve akademik rehberliğiyle her zaman yanımda olan danışman hocam Doç. Dr. Selma Karaahmet Balcı'ya; eğitim sürecime verdiği destek, hayatıma sağladığı katkılar için teşekkür ederim.

Bu çalışmanın gerçekleşmesi sürecinde ve hayatımın her anında maddi, manevi desteğini esirgemeyen, her zaman yanımda olarak bana güç veren, motivasyon kaynağım kıymetli arkadaşım Serap Erfalay'a; dostluğunu her koşulda hissettiren zor zamanların kahramanı sevgili arkadaşım Emine Atalar Aydın'e hayatımdaki varlıkları için teşekkür ederim.

Geçmişte öğrencim olan; şimdilerde ise yaptığı akademik çalışmalar ve hayattaki duruşu ile bana ilham olan sevgili Aleyna Çelik'e tez sürecimde bana ışık olduğu için teşekkür ederim.

Hayatımdaki varlıklarıyla bana güç veren sevgilerini kalbimde sonsuz taşıdığım oğullarım Enes Batu Berktaş ve Kerem Alp Berktaş'a teşekkür ederim.

İyi ki varsınız...

Nesrin ŞİRİN

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	viii
TABLOLAR DİZİNİ.....	ix
GÖRSELLER DİZİNİ	x
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	3
1.2. Alt Problemler	3
1.3. Araştırmanın Amacı	4
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Sayıtlılar	4
1.6. Sınırlılıklar.....	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Müze Kavramı ve Türleri	6
2.2. Müze Eğitimi: Tanım, Amaç ve Teknikler.....	8
2.2.1. Müze Eğitiminin Tanımı ve Tarihsel Gelişimi	9
2.2.2. Müze Eğitiminin Amaçları.....	12
2.2.3. Müze Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler	13
2.3. Dünyada Müze Eğitimi.....	16
2.4. Türkiye’de Müze Eğitimi	19
2.4.1. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Müfredatında Müze Eğitimi	20
2.4.2. Yükseköğretim Kurumu (YÖK) Resim-İş Programında Müze Eğitimi Dersi	25
3. YÖNTEM	28
3.1. Araştırma Modeli.....	28
3.2. Evren ve Örneklem.....	28
3.3. Veri Toplama Araçları.....	31
3.4. Verilerin Toplanması.....	32
3.5. Verilerin Analizi	32
4. BULGULAR.....	34
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	34
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	42
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	52
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	61
5.1. Tartışma ve Sonuç	61
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç	61
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	61
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	62
5.2. Öneriler.....	63
KAYNAKLAR	66
EKLER	74
EK-1 Etik Kurul Onayı.....	74
Ek-2 Anket Formu	75
Ek-3 Müze Ders Planı Şablonu	76
Ek-4 Ben Müzesi Envanter Fişi.....	77
Ek-5 Müze Sepeti Oyunu	78
ÖZGEÇMİŞ	79

SİMGELER VE KISALTMALAR

AKTS	: Avrupa Kredi Transfer Sistemi
ICOM	: Uluslararası Müzeler Konseyi (International Council of Museums)
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuk Acil Durum Fonu
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4.1. “Müze kavramını eksiksiz tanımlayabilirim.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı	43
Şekil 4.2. “Müze ziyaretinin kalıcı öğrenmede etkin rolü vardır.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı	44
Şekil 4.3. “Müze ziyareti sırasında etkinlikler yapılır.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı	45
Şekil 4.4. “Müzeye gezi düzenlemek zordur.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı	46
Şekil 4.5. “Sanat eğitiminde müzenin kullanılması gereklidir.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı	47
Şekil 4.6. “Sanat eğitiminde müzeler bireyin görsel, ruhsal ve estetik yönlerini geliştirmeye katkı sağlar.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı	48
Şekil 4.7. “Sanat eğitiminde müzeler yaparak-yaşayarak öğrenmeye olanak sağlar.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı	49
Şekil 4.8. “Sanat eğitiminde müzeler eğitim merkezi olarak kullanılır.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı	50
Şekil 4.9. “Sanat eğitiminde kültürel değerlerin aktarılmasında müzeler aracı kurum görevi görür.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı	51
Şekil 4.10. “Müzeler sanat tarihi aracılığıyla sanat eserinin yapıldığı dönemin sosyal, kültürel, sanatsal ve siyasi durumu hakkında bilgi verir.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı	52

TABLÖLER DİZİNİ

Tablo 2.1. Müze Eğitiminde Kullanılan Teknik ve Yöntemler	15
Tablo 3.1. Çalışmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Demografik Bilgileri	29
Tablo 4.1. 10 Hafta Boyunca Müze Eğitimi Dersine İlişkin Plan.....	34
Tablo 4.2. Ders planlarına uygulanan betimsel analize ilişkin bulgular	53

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 4.1. İlk Samsun Müzesi Gezisi	35
Görsel 4.2. Samsun Panorama Dijital Gösterim Merkezi Gezisi.....	36
Görsel 4.3. Amazon Köyü Müzesi gezisi	37
Görsel 4.4. Cerrahi El Aletleri ve Sağlık Müzesi gezisi	38
Görsel 4.5. Kent Müzesi gezisi	39
Görsel 4.6. Oyuncak Müzesi gezisi	40
Görsel 4.7. Bandırma Vapuru Müzesi gezisi	40
Görsel 4.8. İkinci Samsun Müzesi gezisi	41

1. GİRİŞ

Müze, en temel biçimiyle; çeşitli nesnelerin bilimsel inceleme, araştırma ve estetik deneyim amacıyla sergilendiği, bu doğrultuda özel olarak tasarlanmış mekânlardır (Allan, 1963). Günümüzde ise müzecilik anlayışı bu tanımın ötesine geçerek, müzeleri yalnızca sergileme alanı değil; kültürel hafızanın korunması, aktarılması ve toplumsal bilinç inşasında işlevsel kurumlar olarak değerlendirmektedir. Toplumların kültürel miraslarına sahip çıkma kararlılığı, aynı zamanda sürdürülebilir bir gelecek inşa etme kapasiteleriyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle müzeler, yalnızca geçmişin kalıntılarını saklayan yapılar değil, tarih bilincini geliştiren, toplumsal kimliğin oluşumuna katkı sağlayan ve toplumla sürekli etkileşim içinde olan kurumlardır (Abacı, 1996).

Müzeler, gündelik yaşamın akışından ayrılan, özenle düzenlenmiş mekânlar olmalarının yanı sıra bireylerin kültürel ve entelektüel gelişimini destekleyen öğrenme ortamlarıdır. Bu işlevin en önemli boyutunu müze eğitimi oluşturur. Müze eğitimi; farklı hedef kitlelerin öğrenme süreçlerini desteklemek amacıyla müze kaynaklarının pedagojik bir çerçevede kullanılmasını ifade eder ve ziyaretçileri aktif katılıma, sorgulayıcı öğrenmeye teşvik eden resmî ve gayriresmî yaklaşımları kapsar (Todino ve Campitiello, 2025).

Erişilebilirlik, kapsayıcılık ve öğrenci merkezli öğrenme ilkelerine dayanan müze eğitimi, müzeyi bir öğrenme mekânı olarak konumlandırır. Nitekim ICOM'un 24 Ağustos 2022'de kabul ettiği yeni tanıma göre, müzeler; toplumun hizmetinde olan, mirası koruyan, yorumlayan ve sergileyen; halka açık, kapsayıcı, kâr amacı gütmeyen kurumlardır. Aynı zamanda eğitim, düşünme, bilgi paylaşımı ve keyif için çeşitli deneyimler sunan yapılar olarak tanımlanmıştır (ICOM, 2022). Bu çok yönlü yapı, müze eğitimi yalnızca müzecilik çalışmalarından değil; pedagojik kuramlardan, teknoloji kullanımından, medya okuryazarlığından ve yapılandırmacı öğrenme yaklaşımlarından beslenen disiplinler arası bir alan haline getirmiştir (Gee, 2013; Borghi ve Caruana, 2015; Todino, 2024).

George E. Hein'in yapılandırmacı öğrenme kuramı üzerine geliştirdiği görüşler, çağdaş müze eğitiminin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Hein, 1995; 2005; 2006). Dewey (1934)'in deneyim temelli eğitim anlayışını temel alan Hein, öğrenmenin yalnızca katılımla değil; anlamlı, bütünlükli etkileşimlerle gerçekleştiğini

savunur. Bu bağlamda, müzeleri eğitim işlevlerine göre sistematik, düzenli, keşif ve yapılandırmacı olmak üzere dört modele ayırmıştır (Hein, 2006). Özellikle yapılandırmacı müze modeli, bireysel ilgi ve bilişsel yapılara uygun deneyimler sunarak ziyaretçilerin öğrenme süreçlerini kişiselleştirmelerine ve sosyal etkileşimlerle zenginleştirmelerine olanak tanır. Böylece müzeler, durağan bilgi depoları olmaktan çıkarak, ziyaretçilerin aktif katılımını destekleyen dinamik öğrenme ortamlarına dönüşür (Hein, 1995; Hein, 2006).

Yapılandırmacı kuram, bilginin birey tarafından deneyim ve yansıma yoluyla aktif olarak inşa edildiğini savunur. Piaget'in bilişsel gelişim odaklı ve Vygotsky'nin sosyal etkileşim temelli yaklaşımları, Hein'in müze modellerine epistemolojik temel oluşturur (Vygotsky, 1978; Iannaccone, 2010; Ünveren-Kapanzade, 2019). Bu doğrultuda, yapılandırmacı müze modeli çok duyulu ve etkileşimli unsurlarla ziyaretçilerin derinlemesine öğrenmesini destekler, kültürel yorumlama ve toplumsal öğrenmeyi teşvik eden pedagojik stratejilerin geliştirilmesine zemin hazırlar (Hein, 1995; 2005).

Müzeler, kültürel mirası korumanın yanı sıra bireyin kimlik ve yaratıcılık gelişimine de katkı sunar (Fidan, 1985; Tezcan-Akmehmet ve Ödekan, 2006). Atagök'ün (1994) belirttiği gibi, müze koleksiyonları yalnızca bilgi aktarmakla kalmaz; gözlem, karşılaştırma ve estetik beğeni yoluyla bireyin düşünsel gelişimini destekler. Bu yaklaşım, Türkiye'de 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanan yapılandırmacı eğitim anlayışıyla örtüşmektedir (Saban, 2002; Hawkins, 1994; Jonassen, 2003). Dolayısıyla müzelerin, öğrencilerin deneyimlerden hareketle bilgiyi yapılandırabilecekleri aktif öğrenme ortamları olarak değerlendirilmesi hem pedagojik açıdan gereklidir hem de eğitsel açıdan büyük önem taşır.

Uluslararası uygulamalar, müze eğitiminin çağdaş eğitim sistemleriyle bütünleştiğini göstermektedir. Almanya'da 1973'te kurulan Müze Pedagoji Merkezi, oyun temelli etkinliklerden bilgisayar destekli içeriklere kadar geniş bir yelpazede programlar yürütmekte; okullarda yılda en az iki kez müze ziyareti müfredata dahil edilmiştir (Abacı, 1996). İngiltere'de 19. yüzyılda başlayan müze eğitimi uygulamaları, yükseköğretimde dersler ve hizmet içi programlarla kurumsallaşmıştır. Amerika Birleşik Devletleri ise kısa sürede öğretmen kursları, öğrenci stajları ve ailelere yönelik atölyelerle alanda ilerleme kaydetmiştir (Şahan, 2005; Abacı, 2005). Bu örnekler, müzelerin yapılandırmacı öğrenme anlayışıyla uyumlu biçimde nasıl

dönüştüğünü göstermektedir. Özellikle öğretmen adaylarının müze deneyimlerine aktif katılımı, bu ortamları pedagojik planlamalarına yansıtmaları ve müze eğitimi dersinde kullanılan tekniklere ilişkin görüşleri, araştırılması gereken önemli bir alan olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, müzelerin tarihsel gelişimi ve eğitimle ilişkisini tartışarak; kuramsal temelleri, uluslararası uygulamaları ve sanat eğitimi bağlamında Resim-İş Eğitimi Anabilim dallarında okutulan Müze Eğitimi dersine ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır.

1.1. Problem

Eğitim fakülteleri Resim-İş Eğitimi Anabilim dallarında okutulan Müze Eğitimi dersinde uygulanan tekniklerin incelenmesi bu araştırmanın temel konusunu oluşturmaktadır. Müze eğitimi dersi, sekiz yarıyılık eğitim sürecinin altıncı yarıyılında bir dönem alınan zorunlu bir derstir. Müze eğitimi dersi dönem başında sınıf ortamında başlayıp olanaklara göre müze gezileriyle devam edilen süreci kapsamaktadır. Bu bağlamda, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Müze Eğitimi dersinde uygulanan tekniklerin incelenmesi ve öğretmen adaylarının bu tekniklere katılım düzeylerinin ne derecede olduğunun araştırılması bir problem alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın problem cümlesi “Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında yer alan Müze Eğitimi dersinde uygulanan öğretim etkinlikleri, öğretmen adaylarının derse katılım süreçlerine, ders hakkındaki görüşlerine ve kendi oluşturdukları müze eğitimi etkinlik planlarına yansımaları nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir.

1.2. Alt Problemler

Araştırmanın problemi doğrultusunda belirlenen alt problemler şu şekildedir:

1. Müze eğitimi dersi kapsamında uygulanan etkinliklerde öğretmen adaylarının katılım düzeyleri ve öğrenme süreçleri nasıl gerçekleşmiştir?
2. Müze eğitimi dersi süreci sonunda öğretmen adaylarının dersin içeriği, uygulanan etkinlikler ve kendi öğrenme deneyimlerine ilişkin görüşleri nasıldır?
3. Müze eğitimi dersi sonrasında öğretmen adayları tarafından hazırlanan ders planları ne tür özellikler taşımaktadır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında yürütülen Müze Eğitimi dersinde uygulanan öğretim etkinliklerinin öğretmen adayları üzerindeki etkilerini incelemektir. Çalışmada, adayların derse yönelik görüşleri anketlerle ölçülmekte, uygulamalara katılım süreçleri gözlemler ve görsel belgelerle desteklenerek analiz edilmekte ve ders sonunda hazırlanan etkinlik planları pedagojik açıdan değerlendirilmektedir. Elde edilecek bulguların, müze eğitiminin öğretim tekniklerine ilişkin güncel bir değerlendirme sunması ve sanat eğitimi alanında yapılandırmacı, öğrenci merkezli yaklaşımların gelişimine katkı sağlaması beklenmektedir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Sanat eğitimi, teknik becerilerin ötesinde estetik duyarlılığı geliştiren, kültürel farkındalık kazandıran ve eleştirel düşünmeyi destekleyen çok boyutlu bir alandır. Bu bağlamda müzeler, sanatla doğrudan temas ve tarihsel bağlamda öğrenme fırsatları sunan etkili ortamlar olarak öne çıkmaktadır (Hooper-Greenhill, 2007). Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında yer alan Müze Eğitimi dersi ise öğretmen adaylarının sanatsal farkındalıklarını artırmak, müzeleri öğretim aracı olarak değerlendirme becerilerini geliştirmek ve yaratıcı tekniklerle tanışmalarını sağlamak açısından önem taşımaktadır (Eisner, 2002). Ancak bu dersin işlenişi ve öğretmen adaylarına yansımaları üzerine yapılan çalışmalar sınırlıdır.

Bu araştırma, müze eğitimi dersinde uygulanan öğretim tekniklerini ve etkinlik temelli uygulamaların öğretmen adaylarının gelişimine etkilerini inceleyerek alana katkı sunmayı amaçlamaktadır. Çalışma, öğretmen adaylarının görüşleri yanında katılım süreçlerini gözlemlemeyi, fotoğraflarla belgelemeyi ve ders sonunda hazırlanan etkinlik planlarını pedagojik açıdan analiz etmeyi kapsamıyla özgün bir nitelik taşımaktadır. Bu yönüyle hem kuramsal hem de uygulamalı sanat eğitimi literatürüne katkı sağlayacak; öğretmen yetiştirme sürecinde müze eğitiminin estetik, kültürel ve yaratıcı boyutlarını görünür kılacaktır.

1.5. Sayıtlar

Bu araştırma, belirli varsayımlara (sayıtlara) dayalı olarak yürütülmektedir. Sayıtlar, araştırmanın mantıksal çerçevesini kurmaya yardımcı olan, doğru kabul edilen ancak doğrudan test edilmeyen önermelerdir. Araştırmanın sağlıklı bir şekilde

yürütülebilmesi ve elde edilen bulguların anlamlı biçimde yorumlanabilmesi açısından aşağıdaki sayıtlar geçerli kabul edilmiştir:

1. Katılımcılar soruları içtenlikle ve doğru biçimde yanıtlamıştır: Öğretmen adaylarından elde edilen anket ve görüşme verilerinin, bireylerin gerçek düşüncelerini ve deneyimlerini yansıttığı kabul edilmektedir. Bu sayıtlı, elde edilen verilerin geçerliliği açısından temel bir varsayımdır.
2. Gözlem ve fotoğraf yoluyla elde edilen veriler, öğretmen adaylarının etkinliklere katılım düzeyini nesnel biçimde yansıtmaktadır. Uygulamalara ilişkin görsel verilerin, katılımın niceliğini ve niteliğini temsil edebileceği kabul edilmiştir.
3. Müze eğitimi dersi sonrasında öğretmen adaylarının hazırladıkları etkinlik planları, onların öğrendiklerini ve geliştirdikleri becerileri yansıtmaktadır. Etkinlik planlarının içeriği üzerinden adayların öğrenme düzeyleri değerlendirilebilir kabul edilmiştir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma, belirli zaman, mekân, katılımcı ve veri toplama araçlarıyla sınırlı olarak yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarının geçerliliği ve genellenebilirliği bu sınırlılıkların dikkate alınmasıyla değerlendirilmeli, elde edilen bulgular bu çerçevede yorumlanmalıdır. Araştırmanın başlıca sınırlılıkları aşağıda sıralanmıştır:

1. Zamansal Sınırlılık: Araştırma, 2023-2024 ve 2024-2025 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında yürütülen Müze Eğitimi dersi uygulamalarını kapsamaktadır.
2. Katılımcı Sınırlılığı: Çalışma, Türkiye'deki Ondokuz Mayıs Üniversitesi Resim-İş Eğitimi bölümünde 2023-2024 ve 2024-2025 yılları 6. Dönem öğrenim gören öğrenciler ile sınırlıdır.
3. İçerik Sınırlılığı: Araştırma, yalnızca Müze Eğitimi dersi kapsamında uygulanan teknikler, öğrencilerin bu tekniklere yönelik görüşleri ve ders sonunda hazırladıkları etkinlik planlarıyla sınırlıdır.
4. Veri Toplama Araçlarıyla Sınırlılık: Araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılan araçlar; anket formu, gözlem notları, fotoğraf belgeleri ve öğretmen adaylarının hazırladığı etkinlik planlarıdır. Bu araçlardan elde edilen veriler araştırmanın temel dayanaklarını oluşturmaktadır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Müze Kavramı ve Türleri

Müze, Antik Yunan'da "İlham Perileri" (Mouseion) olarak bilinen tanrıçalara adanan tapınak anlamına gelir. Grekçe "Mouseion" kelimesinden türetilerek zamanla "museum" olarak ulusların dillerine geçmiştir (ICOM, 2010). Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde müze, "sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan nesnelerin saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği yer" olarak tanımlanmaktadır. Schommer (1963) tarafından müze kavramı, "Müze, zevki ve eğitimi için türlü nesne koleksiyonlarını tarih, bilim ve teknik bakımlardan ve türlü araçlarla muhafaza etmek, incelemek, değerlendirmek ve asıl bunları sergilemek amaçla kurulmuş devamlı bir kurumdur." şeklinde tanımlanmıştır. Madran (1999) tarafından ise müze kavramı, "Toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevresine tanıklık etmiş malzemelerin üzerinde araştırma yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kar düşüncesinden bağımsız, sürekliliği olan bir kurumdur." şeklinde ifade edilmiştir.

Müzecilik anlayışı, başlangıçta eserlerin toplanıp korunması ve bakımının yapılmasıyla ortaya çıkmış, asıl anlamını ise 1746'da Fransa'da bulmuştur. Fransız yazar La Font de Saint Yenne, sanat eserlerinin halka açık müzelerde sergilenmesi fikrini ortaya atmış, bu düşünceyle 1750'de kurulan Luxembourg Müzesi dünyanın ilk resmi müzesi olmuştur. 1789 Fransız Devrimi'nin ardından ise aristokratların koleksiyonları halka açılmış, Louvre Sarayı müzeye dönüştürülerek halkın ziyaretine sunulmuştur.

1926'da Uluslararası Müzeler Dairesi, 1947'de ise Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) kurulmuş; ICOM, Türkiye ve diğer ülkelerde yürüttüğü çalışmalarla çağdaş müzeciliğin temellerini atmıştır. Prag'da, 24 Ağustos 2022'de yapılan Uluslararası Müzeler Konseyi (International Council of Museums, ICOM) Olağanüstü Genel Kurulu, yeni müze tanımı önerisini oy çokluğuyla kabul etmiştir. Kabulün ardından yeni ICOM müze tanımı şu şekildedir: "Müze, toplumun hizmetinde olan, maddi ve manevi mirası araştıran, toplayan, koruyan, yorumlayan ve sergileyen, kâr amacı gütmeyen, kalıcı bir kurumdur. Halka açık, erişilebilir ve kapsayıcı müzeler, çeşitliliği ve sürdürülebilirliği teşvik eder. Toplulukların katılımıyla etik ve

profesyonel bir şekilde faaliyet gösterir ve iletişim kurar; eğitim, eğlence, düşünme ve bilgi paylaşımı için çeşitli deneyimler sunar.” (ICOM, 2022).

Müzelerin anlamının, içeriğinin, işlevinin, türünün ve yöntem anlayışının zaman içinde birçok değişime uğradığı görülür. 1920’lerde müzelerin amacı koleksiyon yapmakken 1960’lı yılların sonuna kadar müzelerde sergileme yöntemleri araştırma ve geliştirme konusu olmuştur (Hooper-Greenhill, 1999). Nesne ve koleksiyon merkezli olan müzecilik anlayışı zamanla birey ve toplum merkezli bir anlayışa ulaşmış böylece geleneksel ve çağdaş müzecilik kavramları ortaya çıkmıştır. Geleneksel müzecilik arama, toplama, koruma, bakım yapma, sergileme anlayışı ile sınırlıyken çağdaş müzecilikte iletişim ve eğitim vurgulanmaktadır. Edilgen müzecilik anlayışından dinamik, etkileşimli ve katılımcı müze anlayışına geçilmiş vurgu nesneden insana kaymıştır (Onur, 2013). Çağdaş müzecilik, eğitim görevini üstlenmiş eserler aracılığı ile halkı eğitmeyi hedeflemiştir (Maccario, 2002).

Müzeler, yerel ve evrensel düzeyde toplumun hizmetinde olan kurumlar olarak; koleksiyonlarının içeriğine, bağlı bulundukları idari yapıya, hizmet ettikleri bölgeye, hedefledikleri kitleye ve sergileme yöntemlerine göre farklı türlerde sınıflandırılrsa da temel işlevleri olan koruma, saklama, araştırma, belgeleme, eğitim ve sergileme görevleri açısından benzerlik göstermektedir (Mercin & Diksoy, 2023). Bulundukları coğrafyanın kültürel varlıklarını koruyup saklayan ve sergileyen müzeler, bu yönleriyle bulundukları çevreye sosyal fayda sunan kurumlar hâline gelmiştir. Koleksiyonların toplumla buluşturulması ve kültürel etkileşimin artırılması da müzelerin sergileme görevini yerine getirmesi açısından önemli bir işlev taşımaktadır. Günümüzde ise müzeler, teknolojinin sunduğu imkânlarla bilimsel ve eğitsel amaçlarını genişleten çok yönlü mekânlara dönüşmüştür. Farklı yaş gruplarına hitap eden eğitim programları aracılığıyla okul dışı öğrenme ortamları sağlayan müzeler, bireylerin tarih, sanat, bilim ve kültür alanlarında bilgi edinmelerine katkı sunmakta; aynı zamanda elde edilen bu bilgileri gelecek kuşaklara aktararak toplumsal gelişim ve dönüşüme de katkıda bulunmaktadır.

Müzeler; koleksiyon türlerine, bağlı oldukları kurumlara, hizmet verdikleri alanlara, hedef kitlelerine ve koleksiyonlarını sergileme yöntemlerine göre farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır (Onur, 2012):

- Koleksiyonlarına Göre Müzeler: Genel müzeler, arkeoloji müzeleri, sanat müzeleri, tarih müzeleri, etnografya müzeleri, doğa müzeleri, bilim müzeleri, jeoloji müzeleri, sanayi müzeleri ve askeri müzeler.
- Hizmet Ettikleri Alana Göre Müzeler: Bölgesel müzeler, ulusal müzeler, kent müzeleri ve yerel müzeler.
- Çalıştıkları Kuruma Göre Müzeler: Devlet müzeleri, belediye müzeleri, üniversite müzeleri, bağımsız kuruluş (yardımsever örgüt) müzeleri, ordu müzeleri, ticari firma müzeleri ve özel müzeler.
- Hizmet Ettikleri Kitleye Göre Müzeler: Genel halk müzeleri, eğitim müzeleri ve uzman müzeler.
- Sergileme Biçimlerine Göre Müzeler: Geleneksel müzeler, tarihi ev müzeleri, açık hava müzeleri ve etkileşimli müzeler.

2.2. Müze Eğitimi: Tanım, Amaç ve Teknikler

Sanat eğitimi kapsamında gerçekleştirilen müze eğitiminin temel hedefi, topluma müze bilincini kazandırmak ve farkındalık oluşturmaktır. Sanat ve müze eğitimi bir araya geldiğinde, gözlem, düşünce ve duyguların anlam kazandığı, hayal gücünün geliştiği ve objelerin tarihsel bağlamda değerlendirildiği bir öğrenme ortamı ortaya çıkmaktadır (Kumandaş-Öztürk ve Kumandaş, 2025).

Müze eğitimi bilimi, yalnızca bilgiyi aktaran bir alan değil, örgün ve yaygın eğitim süreçlerine katkı sunan, halka hizmet eden bir disiplindir. Öğrencilerle yetişkinlerin öğrenme tutumları farklılık gösterdiğinden, okulların müzelerle bağlantılı ders içeriklerini özenle hazırlamaları ve çocuklara yönelik alternatif öğrenme yöntemleri geliştirmeleri önemlidir (Okvuran ve Karadeniz, 2019). Erken yaşta uygulanan müze eğitimi, özellikle okul öncesi ve ilkokul dönemlerinde derslerin daha zevkli geçmesine ve bilgilerin kalıcı olmasına katkı sağlamaktadır (Uçar, t.y.). 06–11 yaş arasındaki çocukların hayal gücü aktif olduğundan, oyun, hikâye anlatımı, drama, rehber eşliğinde keşif ve teknolojik araçlar ile öğrenme daha hızlı ve kalıcı hâle gelmektedir (Aydemir, 2010).

Müzelerde verilen sanat eğitimi, çocukların doğal gelişim süreçleriyle uyumlu ilerlemekte ve öğrenme süreciyle paralellik göstermektedir (Uçar, t.y.). Montessori'nin yöntemleri, çocuğun doğal gelişimini motor, duyuşal ve dil eğitim boyutlarında ele alarak materyallerle desteklemektedir (Shabbar, 2001). Bu yaklaşım,

müzelerde öğrencilerin sanat eserlerini deneyimleyerek öğrenmelerini ve hayal güçlerini kullanmalarını sağlamaktadır.

20. yüzyılda müzeler, sanatın yeniden tanımlanması ve eğitimsel rollerinin artmasıyla farklı bir boyut kazanmıştır. Buren (2005) müzeleri estetik, ekonomik ve mistik roller üzerinden değerlendirirken; Haacke (2005), müzeleri sanat eserinin üretim, dağıtım ve tüketim döngüsünün bir parçası olarak tanımlamaktadır. Bu perspektif, müzeleri yalnızca eserlerin sergilendiği alanlar olmaktan çıkarıp, kültürlerin yaşatıldığı ve eğitimsel işlev üstlenen mekânlar hâline getirmektedir (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Sonuç olarak, müze eğitiminin sanat eğitimiyle ilişkisi, işlevleri ve tarihsel süreçte kazandığı roller, pedagojik yaklaşımlarla birlikte ele alındığında, öğrencilerin kültürel değerleri deneyimleyerek öğrenmelerini sağlamaktadır. Müze eğitiminin kapsamlı biçimde anlaşılması için kavramın tanımı, tarihsel gelişimi ve kullanılan yöntemlerle tekniklerin değerlendirilmesi, konunun bütüncül bir bakış açısıyla kavranmasına katkı sunacaktır.

2.2.1. Müze Eğitiminin Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

Klasik müzecilik anlayışında çoğunlukla “fildişi kule” benzetmesiyle ifade edilen müzeler, çağdaş müzecilik yaklaşımıyla birlikte toplumun merkezine daha yakın, ziyaretçiyi ön planda tutan, hizmet odaklı, erişilebilir ve demokratik kurumlar hâline gelmiştir (Özkasım ve Ögel, 2005). Çağdaş müzeciliğin en belirleyici unsurlarından biri hâline gelen eğitim işlevi, artık müzeciliğin en önemli ölçütlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Onur, 2010). Bu çerçevede, müze eğitimi kavramı ilk kez Eliean Hooper-Greenhill tarafından sistematik biçimde açıklanmış ve müzelerin koleksiyonları ile ziyaretçileri arasında bağ kuran, yaşam boyu öğrenmeyi destekleyen, ziyaretçiyi aktif kılan ve yenilikçi bir süreç olarak tanımlanmıştır (Hooper-Greenhill, 1999; Hooper-Greenhill, 2007, Karadeniz vd., 2015). Ayrıca Hooper-Greenhill (1999), müze eğitimi “müzeler dünyası ile eğitim dünyasını bir araya getiren bir kavram” olarak da nitelendirmiştir.

Müzelerin kökeni oldukça eskiye dayanmakta, örneğin İngiltere’de “bilginin ilerlemesine katkıda bulunan kurum” anlamında kullanımının 1683’e kadar gittiği belirtilmektedir (Onur, 2013). Fransa’da ise 1789 Devrimi sonrası müzeler halkla buluşmuş ve toplumsal eğitimde önemli bir rol üstlenmiştir (Seidel ve Hudson, 1999).

Sanayi İhtilali sonrasında şehirleşme ve bilimsel gelişmelerin hız kazanmasıyla birlikte müzeler, sosyal hizmet ve eğitim işlevleriyle öne çıkmaya başlamıştır (Hein, 1998).

Müzelerin hem formal eğitimde hem de okul dışı öğrenme süreçlerinde bir eğitim ortamı olarak daha yaygın kullanılmaya başlanması ilk kez 19. yüzyılda Avrupa ve Amerika’da ortaya çıkmıştır (Çakır-İlhan, 2010; Karadeniz ve Okvuran, 2014). 20. yüzyılın ortalarına gelindiğinde müzelerde eğitim çalışmaları daha da yaygınlaşmış, özellikle II. Dünya Savaşı sonrası müzelerin topluma katkısı ve çocuk eğitimindeki rolü ciddi biçimde tartışılmıştır (Çakır-İlhan, 2010; Karadeniz ve Okvuran, 2014; Bülbül, 2016; Akmeahmet, 2005). 1950’li yıllardan itibaren ise giderek önem kazanan bir görev hâline gelmiştir (Fırat ve Gülaçtı, 2022; Çakır-İlhan, 2010; Karadeniz ve Okvuran, 2014). Avrupa’da eğitim politikaları içinde müzelerin birer öğrenme ortamı olarak kullanılması gerektiği görüşü yaygınlık kazanmıştır (Hooper-Greenhill, 1991). 19. ve 20. yüzyıllarda daha çok ziyaretçilere bilgi aktarmaya odaklanan müze eğitimi, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren UNESCO ve ICOM gibi uluslararası kuruluşların katkılarıyla daha bilimsel bir nitelik kazanmış, çağdaş ve erişilebilir kültürel programlarla ziyaretçilerine ulaşmaya başlamıştır (Çıldır ve Karadeniz, 2017; Okvuran, 2012). Özellikle 1990’ların başından itibaren ise müzeler, yalnızca nesne toplamak yerine mevcut koleksiyonlarını nasıl daha etkili kullanabileceklerine odaklanmıştır. Bu gelişmeler sonucunda müzelerin eğitim boyutu, giderek daha fazla vurgulanan bir işlev hâline gelmiştir (Hooper-Greenhill, 1999).

Tarihsel süreçte müzeler yalnızca koleksiyonları saklayan kurumlar değil; aynı zamanda araştırma, yayın ve halkı eğitime işlevlerini de yerine getirmiştir (İlhan, 2009). Müze eğitimi başlangıçta amatör ve kurumsallaşmamış girişimlerle yürütülse de önemli bir farkındalık yaratmıştır. 1980’li–1990’lı yıllarda çocuklar için boyama kitapları önemli bir eğitim uygulaması sayılırken, günümüzde yaratıcı drama, rol oynama, keşif ve yorum gibi çağdaş yöntemler kullanılmakta, uzmanlar eliyle planlı programlar yürütülmektedir (Onur, 2013).

Modern eğitim teorisyenleri ise okul dışı öğrenme ortamlarına olan ihtiyacı vurgulamakta, öğrencilerin erken yaşlardan itibaren daha fazla uyarıcı içeren, deneyim odaklı etkinliklerle nitelik kazanmalarının önemine dikkat çekmektedir (Arnas-Aktaş, 2017). Müzelerde eğitim uzun süre dar kapsamda görülürken, günümüzde postmodernizmle birlikte görsel kültürün artan etkisi ve yaşantıya dayalı öğrenme

anlayışıyla kapsamı genişlemiştir (Hooper-Greenhill, 2002). Hooper-Greenhill (2002), müzelerin eğitsel potansiyelini giderek artan biçimde; atölyeler, etkinlikler, konferanslar, sergiler, yayınlar, tiyatro ve film gösterimleri gibi çok çeşitli programlarla ortaya koyduğunu vurgulamaktadır.

Müzelerin informal öğrenme ortamları olarak görülmesi, müze eğitimi anlayışının gelişiminde önemli bir dönüm noktasıdır. Müze eğitiminin temel amacı, müzeyi yalnızca nesnelerin korunduğu yer olmaktan çıkarıp, insanla bağ kuran, disiplinler üstü bir bakış açısıyla ele alınan, dinamik ve pedagojik bir aktör hâline getirmektir (Çakır-İlhan vd., 2019). Müze eğitimi yalnızca müze mekânında değil; müze gibi kurgulanan sınıf ya da galeri ortamlarında da gerçekleştirilebilir. Müzeye gitmek elbette doğrudan deneyim sunar; ancak benzer etkinlikler, farklı koşullarda müze atmosferine dönüştürülmüş alanlarda da uygulanabilmektedir (Çakır-İlhan vd., 2019). Bu eğitim anlayışı, ziyaretçi ile eser arasında etkileşim kurmayı hedefler. Pedagoglara göre informal öğrenme ortamları, formal eğitim kadar değerlidir (Karadeniz, vd., 2017). Örneğin Türkçe, matematik, sosyal bilgiler ve hayat bilgisi gibi temel dersler, müzelerdeki objeler aracılığıyla somutlaştırılarak daha kalıcı hâle getirilebilir.

Günümüzde müzeler yalnızca nesne toplayan değil; toplumsal değerleri gözeterek politikalar geliştiren, somut olmayan kültürel mirası yaşatan, ziyaretçiyle yakın ilişki kuran, araştırmaya ve sorgulamaya teşvik eden çok işlevli kurumlar hâline gelmiştir (Karadeniz, 2020). Bu kurumlar, koruma, araştırma, değerlendirme ve sergileme işlevlerini yerine getirirken, bireylerin estetik duyarlılığını artırmayı ve toplum yararına sürekli gelişim sağlamayı da amaçlamaktadır (Okan, 2018). Ayrıca müzeler, yalnızca öğrencileri değil; aileleri, çocukları, yaşlıları, dezavantajlı grupları, mültecileri, farklı kültürel ve sosyal geçmişe sahip bireyleri muhatap kabul ederek yaşam boyu öğrenmeye katkı sağlayan eğitim kurumlarıdır (Karadeniz, 2020). Eskiden sınırlı ve dar bir çerçevede algılanan müze eğitimi, bugün çok daha geniş bir anlam kazanmıştır. Deneyime dayalı öğrenme ihtiyacı, informal ortamların artan önemi ve postmodernizmle birlikte görsel okuryazarlığın yükselişi, müzelerdeki eğitimin kapsamını zenginleştirmiştir (Hooper-Greenhill, 2002). Bu bağlamda müze pedagojisi, sergilenen eserler ve objeler üzerinden öğrenmeyi merkeze alan bir yaklaşım olarak tanımlanabilir. Müzecilikteki yenilikler ve eğitim bilimlerindeki disiplinlerarası anlayış, bu alanın gelişimini hızlandırmıştır. Müze pedagojisi; temel

eğitimden yaşam boyu öğrenmeye kadar, bireylere deneyim temelli, çok yönlü öğrenme imkânı sunarak müzelerden etkin şekilde yararlanmayı kapsamaktadır (Adıgüzel, 2000).

2.2.2. Müze Eğitiminin Amaçları

Müze eğitimi; müzenin amacı ve özellikleri, gerçekleştirilen etkinlikler, sergilenen sanat eserleri ve objeler, müze atmosferi ile çevresi, müze-toplum ilişkisi ve müzenin diğer disiplinlerle bağlantısı dikkate alınarak, müzelerin etkili bir öğrenme, deneyim ve gelişim alanı olarak kullanılmasını içermektedir (İlhan vd., 2011). Müze eğitimi kapsamında yapılan çalışmalar yalnızca müzelerde değil; sınıfların ya da okulların uygun bölümlerinin müze ortamına dönüştürülmesi yoluyla da uygulanabilmektedir. Örneğin, bir şehirde etnografya müzesi bulunmadığında, etnografya müzelerinde yer alan eserlerin fotoğrafları müze ortamına dönüştürülen sınıfların duvarlarına yerleştirilebilir ya da öğrencilerin kendi ürettikleri nesneler (toprak, çini, seramik hamuru vb. malzemelerle) aracılığıyla benzer etkinlikler yapılabilir. Bu doğrultuda, müze kültürünün öğrenilmesi için doğrudan müzeye gitmek gerekli olmakla birlikte, bazı durumlarda benzer deneyimler müzeleştirilmiş ortamlarda da sağlanabilmektedir (Çakır-İlhan vd., 2019).

Müze eğitiminde temel amaç; her yaştan birey için uygun bir öğrenme ve kültür ortamı sunmak, müzelerden edinilen bilgilerin günlük yaşamla bütünleşmesine katkıda bulunmaktır (Müze ve Eğitim Bildirgesi, 1998; Adıgüzel, 2006). Çakır-İlhan vd. (2019)'a göre müze eğitiminin bireylere sağladığı katkılar şu şekilde özetlenebilir:

- Değişen dünyaya uyum sağlama,
- Yaşanılan çevreye yabancılaşmayı önleme,
- Geçmiş ile bugün arasında bağ kurma,
- Günümüz çatışmalarını anlamlandırmaya yardımcı olma,
- Müzelerdeki eserlerle bireyler arasında bağ kurarak nesneleri yaşamla bütünleştirme,
- Nesnelerin maddi ve manevi değerlerini, insan yaşamının somut belgeleri olarak algılamayı sağlama.

Müze eğitiminin temel amacı; kültürel mirası tanıyabilen, koruyup inceleyebilen, zamanı ve nesneyi algılama becerisine sahip, kültürel ve uluslararası hoşgörü geliştirmiş, yaşadığı çevreye karşı görsel farkındalığı olan, geçmiş-bugün-

gelecek arasında bağ kurabilen, sınıflama bilinci kazanmış ve sosyalleşmiş bireyler yetiştirmektir (MEB, 2008). Müzelerin kendilerine özgü hedefleri olsa da, genel anlamda müze eğitimi; bireylerin geçmiş ile günümüz yaşamı arasında ilişki kurmalarına, değişen dünyaya uyum sağlamalarına, keşfetme becerilerini geliştirmelerine ve zamanı verimli kullanmalarına katkı sağlamayı amaçlar. Bu işlevleri yerine getiren müzeler, “yaşayan mekân” niteliğini sürdürmektedir (Lefebvre, 2014).

Müzeler; uygarlıkların bilim ve sanat ürünlerini, yer altı ve yer üstü değerlerini sergilemek amacıyla oluşturulmuş alanlardır. Bu doğrultuda, insanlığın serüvenini, doğa olaylarının başlangıcını ve teknolojinin evrimsel sürecini ortaya koyan, toplumu aydınlatmayı hedefleyen bilimsel merkezlerdir. Müzeler ve kütüphaneler ise bilginin hafıza depoları ve sürekli öğrenme alanları olarak değerlendirilmektedir (Çakır-İlhan vd. 2019). Kültürel mirasın korunması, öğrencilere erken yaşlarda kazandırılması gereken önemli bir değerdir. Müzelerde gerçekleştirilen etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin eserlerin hikâyelerini kurgulaması sağlanarak geçmiş ile gelecek arasında anlamlı bağların kurulmasına olanak tanınmaktadır (Karadeniz vd., 2017).

2.2.3. Müze Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Müze eğitiminde kullanılan yöntemler, bireylerin müzelerde bilgi edinmelerini, becerilerini geliştirmelerini, ilgi alanlarını keşfetmelerini ve estetik haz yoluyla öğrenme yaşamalarını sağlamak amacıyla geliştirilmiştir (Okvuran, 2012). Müze eğitimi sürecinde, aktif öğrenmeyi destekleyen pek çok öğretim tekniği uygulanabilmektedir. Öğrenme sürecine ne kadar çok duyu katılırsa, öğrenmenin kalitesi de o denli artmaktadır. Bu nedenle müze etkinliklerinde tercih edilen yöntemlerin, birden fazla duyuyu harekete geçirecek nitelikte olması önem taşımaktadır (Gögebakan, 2018; Mercin, 2017; Lefebvre, 2014). Bu doğrultuda, müze eğitiminde hedeflenen kazanımlara ulaşabilmek için kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerinin dikkat çekici, eğlenceli ve oyuna dayalı olması gerekmektedir. Özellikle bireylerin somut ve fiziksel yaşantılar aracılığıyla daha kalıcı öğrenme gerçekleştirdiği düşünüldüğünde, müze ziyaretlerinin artırılması ve bu süreçte drama başta olmak üzere çeşitli yöntemlerin uygulanması, müze öğrenme programlarının verimliliğini artırmaktadır (Karaca vd., 2018).

Onur (2012)'a göre müze eğitimi, bazı araştırmacılar için müzenin temel amacını ifade ederken, bazıları için ise yalnızca uzman müze çalışanlarının yürüttüğü faaliyetleri kapsamaktadır. Buna karşılık müze pedagojisi, ziyaretçiler arasındaki iletişimi güçlendiren ve müze ile galerileri her yaştan birey için verimli bir öğrenme alanına dönüştürmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Öğrencilerin müze gezilerinden elde ettikleri en büyük kazanımlardan biri, farklı bilgi edinme yollarını deneyimlemeleri ve doğrudan müze nesneleriyle etkileşim kurabilmeleridir (Hooper-Greenhil, 1999). Bender (2005), John Dewey'in görüşlerini aktarırken eğitimin yaşam boyu süren bir süreç olduğunu, en etkili öğrenmenin ise yaparak ve yaşayarak gerçekleştiğini vurgular. Dewey (1938)'e göre eğitim, çocuğun bireysel farklılıklarını ve doğasını göz önünde bulundurmalı; dersler onun ilgi ve yetenekleri doğrultusunda düzenlenmelidir. Ezbere dayalı, pasif bir öğrenme yerine çocuğun keşfetmesine, düşünmesine ve uygulamaya yönelmesine fırsat verilmelidir.

Müze eğitiminde nitelikli bir öğrenme deneyimi sunabilmek için, katılımcıların eserlerle etkileşimini sağlayacak yöntemlerin kullanılması büyük önem taşımaktadır. Burnham ve Kai Kee (2011), etkili bir müze etkinliğinin, öğretmenlerin katılımcılara sanat eserleriyle temas kurma fırsatı sunan farklı beceriler geliştirmesiyle mümkün olduğunu belirtmektedir. Ancak anlatım yöntemine ek olarak kullanılan soru-yanıt tekniği her zaman verimli olmamaktadır. Çünkü bu yaklaşımda sorular ve yanıtlar çoğu zaman öğretmen tarafından önceden belirlendiği için öğrencinin sorgulama sürecindeki rolü sınırlı kalmaktadır. Nitekim Weinstein ve Mayer (1986), öğrenme stratejilerini, öğrencinin kendi davranış ve düşünceleriyle bilgiyi anlamlandırma ve kodlama sürecini etkileyen çabalar olarak tanımlar. Bunlara ek olarak Adıgüzel (2018), Bilen (2010), Gözütok (2011), Okvuran (2012) ve İlhan vd. (2011), müze eğitiminde anlatım, rehberli tur, galeri sohbetleri, sunum, soru-yanıt, eleştirel düşünme, beyin fırtınası, gösteri, istasyon, simülasyon, örnek olay, proje tabanlı öğrenme ve yaratıcı drama gibi yöntemlerin yer aldığını vurgulamaktadır. Drama teknikleri arasında doğaçlama, donuk imge, grup heykelleri, ritüel ve seremoniler, fotoğraf anı, flashback, role girme, rol kartı, nesne çalışmaları ve hazine avı gibi uygulamalar öne çıkmaktadır. Ayrıca Veldhuizen (2017), müze eğitimi sürecinde görsel sanat çalışmaları, müze bavulu hazırlama, atölye etkinlikleri, fotoğraf-çizim-film uygulamaları, hikâye anlatıcılığı ve röportajların da etkin yöntemler arasında olduğunu belirtmektedir.

Müze eğitiminde kullanılan teknik ve yöntemler Tablo 2.1’de özetlenmiştir.

Tablo 2.1. Müze Eğitiminde Kullanılan Teknik ve Yöntemler

Kategori	Yöntem/Teknik	Kaynak
Anlatım ve Rehberlik	• Anlatım Yöntemi • Rehberli Tur • Sunum Yöntemi	Onur (2012), Adıgüzel (2018), Bilen (2010), Okvuran (2012)
Sorgulama ve Diyalog	• Galeri sohbetleri/diyalog, • Soru-yanıt yöntemi, • Katılımcının kendi sorusunu sorması, • Eleştiri yöntemi, Konuşma halkası	Hooper-Greenhill (1999), Weinstein ve Mayer (1986), Adıgüzel (2018), Gözütok (2011)
Yaratıcı ve Katılımcı Öğrenme	• Beyin fırtınası, • İstasyon tekniği, • Simülasyon (benzetim), • Örnek olay, • Proje tabanlı öğrenme	İlhan vd. (2011), Adıgüzel (2018), Bilen (2010)
Drama ve Tiyatro Temelli	• Yaratıcı drama (doğaçlama, donuk imge, grup heykeli, tablo oluşturma), • Ritüel ve seremoniler, • Flashback, • Öğretmenin role girmesi, • Rol kartı	Adıgüzel (2018), Okvuran (2012), İlhan vd. (2011)
Nesne ve Uygulamalı Çalışmalar	• Nesne inceleme, • Ara-bul/İpucu kâğıdı/Hazine avı, • Replikalarla kazı alanı, • Kil tablet/mühür yapımı, • Antik kent modeli simülasyonu, • Demonstrasyon	İlhan vd. (2011), Burnham ve Kai Kee (2011)
Sanat ve Yaratıcılık	• Görsel sanat çalışmaları, • Fotoğraf-çizim-film uygulamaları, • Afiş ve broşür hazırlama, • Hikâye anlatımı, • Röportaj	Veldhuizen (2017), İlhan vd., (2011), Adıgüzel (2018)
Atölye ve Proje Uygulamaları	• Müze bavulu hazırlama, • Atölye çalışmaları, • Grup projeleri, • İstasyon etkinlikleri	Veldhuizen (2017), İlhan vd. (2011)

Tablo 2.1’de de görüldüğü üzere müze eğitimi yöntemleri çok yönlüdür: bilgi aktarımından çok, etkileşim, deneyim, drama, sanat ve uygulamalı çalışmalar ön plandadır. Öğrencilerin aktif katılımı ve çoklu duyularla öğrenmesi vurgulanır (Okvuran, 2012; Gögebakan, 2018). Yöntemlerin ortak noktası; etkileşim, katılım, yaratıcılık ve kalıcı öğrenme sağlamaktır.

2.3. Dünyada Müze Eğitimi

Yurt dışında müze eğitimi, özellikle gelişmiş ülkelerde (İngiltere, Almanya, Fransa vb.) uzun yıllardır eğitim sisteminin bir parçası olarak uygulanmaktadır. Bu ülkelerde müzeler, yalnızca eser sergileyen kurumlar değil, aynı zamanda çocuklardan yetişkinlere kadar her yaş grubuna yönelik programlar sunan sürekli eğitim merkezleri haline gelmiştir. Her müze, koleksiyonuna uygun eğitim programları geliştirmek zorundadır. Bu bağlamda İngiltere’de 1920’lerden itibaren hazırlanan raporlar ve 1948’de kurulan müze eğitim birimleri, günümüze kadar etkili olmuştur. 1960’lardan itibaren eğitim personeli sayısı artmış, 1967’de “Müze Okul Servisleri” el kitabı yayımlanarak standartlaştırmaya gidilmiştir (Onur, 1998).

Müze eğitimi uygulamaları, başta Almanya, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere çeşitli ülkelerde kurumsal düzeyde gelişmiş ve eğitim sistemleriyle bütünleşmiş biçimde yürütülmektedir. Almanya’da 1973 yılında kurulan Müze Pedagoji Merkezi (MPZ), farklı yaş gruplarına yönelik olarak müze turları, oyun temelli etkinlikler ve eğitim yayınları gibi çeşitli programlar sunmakta; bu programlar hem tarihi yapılar hem de çok sayıda müze kapsamında uygulanmaktadır. Ayrıca, bilgisayar destekli içerikler ile okul müfredatları arasında paralellik kurulmakta; öğrencilere rehberli geziler, tartışma ortamları ve atölye çalışmaları sunularak müzelerin eğitim işlevi etkin biçimde sürdürülmektedir. Yılda en az iki kez müze ziyareti, Almanya’daki okullarda müfredatın bir parçası hâline getirilmiştir (Abacı, 1996). İngiltere’de ise müze eğitiminin temelleri oldukça eskiye dayanmaktadır. 1884 yılında uygulamaya konulan “gezici müze” fikri ve 1894-1895 yıllarında açılan Haslemere Müzesi, bu alandaki öncü örnekler arasında yer almaktadır. 1980 yılında New Castle Eğitim Fakültesi bünyesinde açılan “Müzelerin ve Müze Objelerinin Eğitim Aracı Olarak Kullanılması” dersinin yanı sıra, Londra Üniversitesi Eğitim Enstitüsü’nde “Müzeler, Galeriler, Okullar” konulu yüksek lisans düzeyinde bir seçmeli ders sunulmuş; Kuzey Worcestershire Koleji’nde ise “Eğitimde Müzeler” başlıklı bir hizmet içi diploma programı başlatılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri her ne kadar müze eğitimi konusunda Avrupa ülkelerine göre daha geç bir başlangıç yapmış olsa da, bu alanda kısa sürede kayda değer ilerlemeler sağlamıştır (Şahan, 2005). Ülkedeki müzelerde, öğretmen ve öğrencilere yönelik aktif eğitim programları yürütülmekte; öğretmenler için kurslar, lise ve üniversite öğrencileri için staj imkânları ile okul öncesi çocuklara ve ailelerine yönelik atölyeler düzenlenmektedir (Abacı,

2005). Ayrıca, müze eğitimi temalı derslerin birçok eğitim fakültesinin lisans programlarında yer aldığı da dikkat çekmektedir.

Günümüzde yurtdışında 100'ün üzerinde üniversitede müze eğitimi programları bulunmaktadır (Hotcourses Turkey, 2025). Özellikle Glasgow ve George Washington Üniversiteleri öne çıkmaktadır. Leicester Üniversitesi, bu alanda öncü olup müze tanımı, nesne ile çalışma ve sergi planlaması gibi konularda yüksek lisans programı sunmakta; bünyesinde RCMG ve CRÍA gibi önemli araştırma merkezleri barındırmaktadır (Leicester Üniversitesi, 2025a; 2025b; 2025c). New York Üniversitesi, koleksiyon yönetimi, finans, sergi ve eğitim konularını içeren ders programlarıyla dikkat çekerken (New York Üniversitesi, 2025a; 2025b), George Washington Üniversitesi, Amerikan Tabiat Tarihi Müzesi gibi kurumlarla işbirliği sayesinde öğrencilerine uygulama imkânı sağlamaktadır (George Washington Üniversitesi, 2025).

Boston Üniversitesi, Sanat ve Mimarlık Tarihi Bölümü'nde yüksek lisans veya doktora mezunlarına yönelik müze çalışmaları sertifika programı sunmaktadır. Sertifika almak için biri seçmeli olmak üzere üç zorunlu dersin tamamlanması ve staj yapılması gerekmektedir. Ayrıca müze eğitimi üzerine yüksek lisans programı da mevcuttur. Program, öğrencilere müze ortamında görsel sanat öğretme, müze eğitimi için müfredat tasarlama, küratöryel ve idari görevleri yerine getirme konusunda beceri kazandırmaktadır (Boston Üniversitesi, 2025a; 2025b).

Bank Street Yüksekokulu ise her ne kadar Boston veya New York gibi üniversiteler kadar tanınmasa da, 1916'da Lucy Sprague Mitchell ve arkadaşları tarafından John Dewey'in eğitim anlayışından etkilenerek kurulmuş, müze eğitimi yüksek lisans programına sahip bir kurumdur. Mezunlarının kariyer deneyimlerini paylaştıkları resmi web sitesinde müze eğitimi alanındaki iş olanaklarına da değinilmektedir (Bank Street Yüksekokulu, 2025a; 2025b).

Dünya genelinde müze eğitimi alanında öne çıkan uygulamalara örnek verilecek olursa, New York Doğa Müzesi'nde çocukların ilgisini çekmek için timsah veya Kızılderili figürlerinin rehberlik amacıyla kullanıldığı görülmektedir. Metropolitan Sanat Müzesi ile Meksika hükümeti arasında yapılan iş birliği kapsamında, Meksika'dan sergiler gönderilirken karşılığında Metropolitan'ın müze personeli yetiştirmesi sağlanmıştır (Acar, 1998).

Müze eğitimi alanında fark yaratan kurumlar arasında Louvre, Metropolitan ve British Müzeleri özellikle öne çıkmaktadır. Louvre Müzesi, eğitim atölyelerinde sanat tarihi uzmanları, mimarlar ve sahne sanatçılarıyla birlikte heykel yapımı, resimde ışığın kullanımı veya güzellik kavramı gibi temalarla ziyaretçilerine yeni bakış açıları sunmayı amaçlamaktadır. Müze, okul gruplarına rehberli turlar düzenlemekte ve ziyaretçilerin kendi tur kombinasyonlarını oluşturmalarına da imkân tanımaktadır. Eğitim etkinlikleri arasında görme engellilere yönelik konferanslar, Paris Konservatuvarı ile mitoloji çalışmaları, hastane personeli ve hasta gruplarına yönelik sanat terapileri, cezaevi çalışmaları, gençlerle tiyatro ve sunum projeleri, duyu çalışmaları, heykel üzerinden yüz ifadeleri analizi, tablo incelemeleri, litografi atölyeleri, sanatçılarla heykel performansları ve görsel montajlarla müze kurallarını aktarma gibi çok çeşitli uygulamalar yer almaktadır (Louvre Müzesi, 2025).

Paris'te yer alan Rodin Müzesi ise özellikle dezavantajlı gruplara yönelik sanat ve kültür eğitimi sunmaktadır. Ayrıca çocukların Rodin ve müze evini tanımaları için çeşitli etkinlikler bulunmaktadır (Rodin Müzesi, 2025a; Rodin Müzesi, 2025b).

Metropolitan Sanat Müzesi, disiplinlerarası müfredat entegrasyonu ve nesneler aracılığıyla öğrenmeye yönelik öğretmen programları düzenlemekte, resmi web sitesinde öğretmenlere ders planları ve etkinlik örnekleri sunmaktadır. Ayrıca dijital uygulamalarla öğrencilerin eserleri inceleyebileceği, tarih şemaları üzerinde çalışabileceği ve özellikle çocuklara yönelik eğlenceli etkinliklere erişebileceği bir altyapı geliştirmiştir. Öğretmenlere yönelik yaz programları, atölyeler ve etkileşimli topluluk çalışmaları da müzenin eğitim faaliyetleri arasındadır (Metropolitan Müzesi, 2025a; Metropolitan Müzesi, 2025b).

British Museum ise farklı yaş grupları ve özel gereksinimli bireyler için Afrika, Eski Mısır, Antik Yunan, Mezopotamya, Roma, Çin ve diğer uygarlıklarla ilgili sanat, tarih, matematik ve dini eğitim gibi alanlarda oturumlar düzenlemektedir. Samsung merkezinde dijital uygulamalarla desteklenen çalışmaların yanı sıra, Ain Sakhri âşık heykelciği (M.Ö. 10000) gibi nesneler üzerinden cinsel eğitim oturumları dikkat çekmektedir. Ayrıca öğretmenlere ve uzmanlara yönelik nümizmatik yaz okulu, seminerler ve benzeri etkinlikler yürütülmektedir (British Museum, 2019).

Küresel ölçekte ise 2. Dünya Savaşı sonrası UNESCO ve ICOM'un öncülüğünde müzelerin eğitim ve kültürel miras bilincinin geliştirilmesine yönelik

alışmalar önem kazanmıştır. UNESCO, eğitim, bilim ve kültür alanlarında barışı ve eşitliği temel alarak uluslararası faaliyetler yürütmekte; müze eğitiminin rolü, müze ve yetişkin eğitimi, müzelerin sorunları gibi konularda kapsamlı yayınlar sunmaktadır (UNESCO, 2025a; 2025b). Ayrıca 2030 eğitim hedefleri kapsamında “ğrenen şehir” kavramı ne çıkarılmış, modern öğrenme teknolojileri ve belediyeçilik anlayışıyla bağlantılı olarak müzelerin eğitim merkezli bir rol üstlenebileceği vurgulanmıştır (UNESCO Türkiye Millî Komisyonu, 2019).

2.4. Türkiye’de Müze Eğitimi

Türkiye’de müze eğitimi alışmaları, Osman Hamdi Bey’in girişimleriyle 19. yüzyılın sonların doğru başlamıştır. Osman Hamdi Bey, Osmanlı İmparatorluğu’nun son döneminde yetişen çok yönlü bir entelektüel olarak, müzecilik alanında önemli katkılarda bulunmuştur. Sanat, arkeoloji ve eğitim gibi farklı disiplinlerdeki çalışmalarıyla tanınan Hamdi Bey, Türkiye’de modern müzeciliğin temellerini atmıştır. Osman Hamdi Bey’in müzecilik alanında yaptığı düzenlemeler, hem müze bilincinin gelişmesinde hem de eğitimle müzenin ilişkilendirilmesine öncülük etmiştir. Müzecilik eğitimi açısından, Hamdi Bey’in Sanayi-i Nefise Mektebi’ni kurarak sanat eğitimi alanında da önemli bir adım attığı görülmektedir. Bu okul, günümüzde Mimar Sinan niversitesi olarak bilinen, Türkiye’nin ilk sanat akademisi olarak kabul edilmektedir. Sanayi-i Nefise Mektebi, sanat eğitimi ve müzecilik alanında yetişmiş uzmanların yetiştiği bir kurum olmuştur (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2025). 1990’lı yıllarda müze eğitimi Türkiye’de sistemli bir yapıya kavuşmuş (İlhan, 2013), 20. yüzyılın sonlarından itibaren ise müze eğitimi faaliyetleri giderek artmıştır (akır-İlhan, 2010; Karadeniz ve Okvuran, 2014, aktaran Bülbül, 2016).

Yaşam boyu eğitim sürecinde müzeler, çok yönlü öğrenme ve deneyim alanları olarak önem taşımaktadır. Bu bağlamda müze eğitimi; müzenin amaçları, sergileri, objeleri, çevresi ve insan merkezli yapısıyla, disiplinler arası bir yaklaşımla temel eğitim ilkeleri ışığında aktif bir öğrenme ortamı olarak kullanılmasını kapsamaktadır (şahan, 2005). Buna karşın Türkiye’deki müzelerin eğitimsel işlevleri oldukça sınırlıdır. Halkla ilişkiler ve eğitim birimleri, tanıtım ve eğitim amaçlı donanımlardan yoksundur. Ayrıca müze personeli çoğunlukla devlet memuru statüsündedir. Müze yönetimlerinde Sanat Tarihçileri, Arkeologlar veya pedagojik formasyona sahip uzmanların yer alması beklenmesine rağmen, özellikle küçük illerdeki müzelerde bu niteliklere sahip olmayan kişiler görevlendirilmektedir (Artut, 2009). Dolayısıyla,

müzelerin toplumun eğitim ve kültürüne katkı sağlayabilmesi için müze-toplum ilişkisinin güçlendirilmesi, eğitim işlevine önem verilmesi ve bu yönde uygulamaların yaygınlaştırılması gerekmektedir (Tezcan Akmeahmet ve Ödekan, 2006).

2016 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı ile MEB arasında yapılan anlaşma ile müze eğitiminin sürekliliği için adımlar atılmış, ilköğretim derslerinin bir bölümünün müzelerde işlenmesi ve eğitim müfredatının bu doğrultuda yeniden yapılandırılması kararlaştırılmıştır (Karadeniz ve Baloş, 2019). Bu süreçte, müze eğitimi anabilim dalının kurulması da kurumsallaşma açısından önemli bir gelişme olmuştur (Onur, 2013). Çocuk dostu müze anlayışının dünyada yaygınlaşması Türkiye’deki bazı müzelerde de etkisini göstermiş, toplumda müze bilincinin artmasıyla birlikte MEB tarafından çeşitli yayınlar hazırlanmıştır (Onur, 2013). İlhan (2013), müze eğitiminin müzecilikle doğrudan ilişkilendirilmesi gerektiğini, bu kapsamda müzelerde profesyonel müze eğitimcilerinin istihdam edilmesi ve disiplinlerarası işbirliğinin acilen hayata geçirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Son yıllarda yerel yönetimler ve özel kuruluşlar tarafından açılan yeni müzeler bu gelişimi desteklemektedir. Müze eğitimi yalnızca müzeyi bir araç olarak görmemekte, aynı zamanda barış, hoşgörü ve toplumsal dönüşüm süreçlerinde etkin bir rol üstlenmektedir (İlhan, 2013; Onur, 2013). Bu bağlamda çağdaş müzecilik, müzelerin informal öğrenme ve yaşam boyu eğitim ortamları olarak hizmet vermesinin bir yansımasıdır.

Çalışmanın bu kısmında Türkiye özelinde Müze Eğitiminin MEB ve YÖK müfredatlarında nasıl uygulandığını açıklamak yerinde olacaktır.

2.4.1. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Müfredatında Müze Eğitimi

Müze eğitimi, öğrencilerin tarihî, kültürel ve sanatsal değerleri yerinde gözlemleyerek doğrudan etkileşim kurmalarını sağlayan bütüncül bir öğrenme yaklaşımıdır. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), bu yaklaşımı desteklemek amacıyla müze eğitimi derslerini ilköğretim ve ortaöğretim müfredatlarında bütünleştirici bir yaklaşımla işlemiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın (MEB) öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” ile “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” esas alınarak; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde

hazırlanmıştır. Hazırlanan programlar belirli zaman dilimlerinde güncellenmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın müfredatında müzecilik ve kültürel miras konuları, çeşitli derslerde ilkokul, ortaokul ve lise gibi farklı düzeylerde ele alınmakta ve öğrencilerin tarihî ve kültürel değerleri tanımalarını, korumalarını ve bu değerlere sahip çıkmalarını teşvik etmeyi amaçlamaktadır (MEB, 2022).

Demirel (2020) tarafından yapılan bir araştırmada, sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik öz yeterlik inançlarının geliştirilmesinin, öğretmen adaylarının müzeleri farklı disiplinlerle ilişkilendirebilecekleri bir öğrenme ortamı olarak görmelerine katkı sağladığı belirtilmektedir. Bu durum, müze eğitiminin Millî Eğitim müfredat programındaki ders kazanımlarıyla uyumlu bir şekilde planlanmasının önemini vurgulamaktadır. Öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz yeterliklerinin artırılması, onların gelecekte öğrencilerine daha etkili bir şekilde rehberlik etmelerini sağlayacaktır.

Müze eğitiminin müfredat programlarına entegrasyonu, öğrencilerin teorik bilgilerini somut deneyimlerle pekiştirmelerine, farklı disiplinlerle bağlantı kurmalarına ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilerin kültürel mirasın korunmasına yönelik farkındalıklarını artırmakta ve onları aktif öğrenme süreçlerine dâhil etmektedir. Ayrıca, müze eğitimi, öğrencilerin estetik değerlendirme yeteneklerini geliştirerek, sanat ve tarih bilincini güçlendirmektedir (Dilli, 2017).

1-8. sınıflar Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda, her sınıf düzeyi için öğrencilerden beklenen bilgi, beceri, duyuş ve diğer yeterlikler göz önünde bulundurularak, temel öğrenme alanlarına göre ele alınan kazanımlara ve açıklamalara yer verilmiştir. Program bireysel farklılıkları göz önünde bulunduran, beceri ve değerler kazandırmayı amaçlayan bir yapıda hazırlanmıştır. Program hazırlanırken farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla kazanım ve açıklamalara yer verilmiştir. Hedeflenen öğrenme çıktıları üç alan altında inşa edilmiştir. Bu öğrenme alanları 1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme, 2. Kültürel Miras, 3. Sanat Eleştirisi ve Estetik şeklindedir. Kültürel Miras alanında öğrencilerin;

- “Tarihî süreç içerisinde Türk toplumunda ve kültüründe ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,

- Farklı toplum ve kültürlerde ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,
- Sanat ile kültürün birbirini şekillendirdiğini ve yansıttığını kavramaları,
- Müze, ören yerleri, tarihî mekânlar, sanat galerisi, sanatçı atölyeleri ve bunun gibi yerlerdeki kültür sanat eserlerini incelemeleri,
- Sanatın duygu, düşünce ve inanışları iletmede bir araç olduğunu anlamaları,
- Görsel Sanatların geçmiş ile gelecek arasında köprü vazifesi gören araçlardan biri olduğunu kavramaları,
- Müzeler ile Görsel Sanatları ilişkilendirmeleri,
- Görsel Sanatların tarihsel sürecini incelemeleri,
- Kültür-sanat örneklerini incelemeleri, analiz etmeleri ve yorumlamaları,
- Türk kültüründe yardımlaşma amaçlı inşa edilen eserleri (sebil, darüşşifa, imarethane, kervansaray vb.) incelemeleri amaçlanmıştır” (MEB, 2018).

Millî Eğitim Bakanlığı'nın ortaokul düzeyinde hazırlamış olduğu öğretim programları incelendiğinde, müze eğitiminin hem doğrudan hem de dolaylı yollardan çeşitli derslerin içeriklerine entegre edildiği görülmektedir. Özellikle Sosyal Bilgiler dersi kapsamında müze eğitimi, öğrencilere somut tarihî materyaller aracılığıyla geçmişini anlamlandırma, kültürel mirasın değerini kavrama ve koruma bilinci geliştirme amacıyla sunulmaktadır. İlköğretim düzeyinde, Sosyal Bilgiler dersi kapsamında verilen “Kültür ve Miras” başlığı altında Türk kültürünü oluşturan temel öğelerden hareketle kültürün korunmasını ve geliştirilmesi bilinci oluşturulması amaçlanmaktadır. Böylece öğrenciler kültürel öğelerin, bir toplumu diğer toplumlardan ayırdığını kavrayacaktır. yaş seviyelerine uygun olarak kazanımlara yer verilmiştir (MEB, 2024). Millî Eğitim Bakanlığı'nın müfredatında Sosyal Bilgiler dersi 4., 5., 6. ve 7. Sınıflar'ında öğrencilerin aile tarihi çalışmaları, kültür öğelerini araştırmaları, geleneksel oyunları incelemeleri gibi çeşitli etkinlikler kullanılarak kültürel miras konuları ele alınmıştır (Polat, 2009).

Ortaokul Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımlar, öğrencilerin müze kavramını tanımalarını, müzelerin toplumsal işlevlerini sorgulamalarını, yerel ve evrensel kültürel değerlere karşı duyarlılık geliştirmelerini hedeflemektedir. Örneğin, 6. sınıf düzeyinde “Kültürel Öğelerimiz” teması altında yer

alan kazanımlarda öğrencilerin bir müze gezisi planlaması, gezilen müzeyi değerlendirmesi ve müze deneyimlerini sınıf ortamında paylaşması teşvik edilmektedir. Bu tür kazanımlar, öğrencilerin tarihsel empati geliştirmelerine, estetik bakış açısı kazanmalarına ve analitik düşünme becerilerini pekiştirmelerine olanak tanımaktadır.

Müfredat kapsamında yer alan “Geçmişten Günümüze Kültürel Miras” ünitesi ise öğrencilerin tarihî eserlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması konusunda bilinçlenmelerini sağlamaya yöneliktir. Bu bağlamda müze gezileri ve uygulamalı etkinlikler, öğretim sürecini yalnızca teorik bilgilerle sınırlamayıp, öğrencilerin öğrenmeye aktif katılımını sağlayan nitelikli bir öğrenme ortamı oluşturmaktadır. Öğretmen kılavuzlarında da, müze eğitiminin disiplinler arası öğrenme süreçlerine katkı sağladığı ve öğrencilerin öğrenmelerini kalıcı hâle getirdiği ifade edilmektedir.

Öğretim programındaki kazanımlar yalnızca bilgi edinmeyi değil, aynı zamanda değerler eğitimi çerçevesinde saygı, sorumluluk ve duyarlılık gibi bireysel ve toplumsal değerlerin içselleştirilmesini de hedeflemektedir. Bu doğrultuda, müze eğitimi yoluyla öğrencilerin, kendi kültürel kimliğini tanıma ve başkalarının kültürel mirasına karşı hoşgörü geliştirme gibi duyuşsal gelişimleri de desteklenmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim müfredatında yer alan müze eğitimi odaklı ünite ve kazanımlar, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlardaki gelişimlerini desteklemeyi amaçlayan çok yönlü bir yaklaşım sergilemektedir. Öğrenci merkezli öğretim stratejileriyle desteklenen bu süreç, sadece bilgi edinimini değil, aynı zamanda tarihsel bilinç, kültürel farkındalık ve toplumsal sorumluluk duygusunun geliştirilmesini de hedeflemektedir (MEB, 2024).

Son yıllarda bakanlıklar, sivil toplum kuruluşları müzede öğrenme ile ilgili çalışmalar yürütmeye başlamışlar, çalıştaylar düzenlemişlerdir. Bu çalıştaylardan elde edilen sonuçlar neticesinde Kültür ve Turizm Bakanlığı ile MEB arasında iş birliği protokolü yapılmış, hizmet içi eğitimler düzenlenmiş ve Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen Ankara Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi iş birliğinde yapılan hizmet içi kurslarda kullanılmak üzere etkinlik örneklerinin yer aldığı kitaplar hazırlanmış ve erişime açılmıştır (MEB, 2016; MEB, 2022). MEB ayrıca her ilde İl Milli Eğitim Tarihi Müzeleri açmış ve bu müzelerin okul dışı öğrenmeye destek olmak için atölye eğitimleri tasarlamıştır.

Yapılan protokol gereğince ortaöğretimde seçmeli ders olarak “müze eğitimi” dersi açılması önerilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri’nde okutulan ve 2022 yılında güncellenen Müze Eğitimi dersi öğretim programında; öğrencilerin sanat, kültürel miras, müzecilik, etnografya ve arkeoloji gibi farklı konularda bilgi birikimine sahip olmaları, arkeoloji, etnografya, sanat tarihi gibi farklı disiplinlerle ilişki kurmaları, ziyaret etme alışkanlığı kazanmaları, analiz etme becerisi kazanmaları, kültürel mirasın öğrenilmesinde, korunmasında ve gelecek kuşaklara aktarılmasındaki önemini fark etmeleri, koleksiyonlarında yer alan farklı kültürlere ait sanat, kültür eserleri ve tarihi eserler arasındaki benzerlik ve farklılıkları ayırt edebilmeleri, aynı zamanda farklı kültürlere saygı duymaları, becerisi kazanmaları, taşınır ve taşınmaz kültür varlığı kavramlarını öğrenmelerin, toplama, belgeleme ve koruma bilinci kazanmaları beklendiği görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın Güzel Sanatlar ve Spor Liselerin Müze Eğitimi dersi öğretim programı tek sınıf seviyesinde okutulmaktadır ve bu program; kültür varlıklarının tanıtılması, korunması, geleneksel ve modern müzecilik ile ilgili farkındalık geliştirmesi hedefindedir. Arkeoloji, etnografya, sanat tarihi, antropoloji gibi bilim dallarıyla müzelerin birbiriyle olan ilişkileri ile ayrıca müzeciliğin ve müzecilik eğitiminin dünyada ve Türkiye’deki tarihsel gelişiminin incelenmesi sağlanmıştır. Müzelerin toplumsal ve kültürel açıdan yüklendiği misyon, geçmiş ve gelecek arasında köprü kurması, yaparak-yaşayarak öğrenmenin gerçekleştirildiği yer olması vurgulanmıştır (MEB, 2022).

Örgün eğitim alan öğrencilere, müze ziyaretleri ve müzelerde gerçekleştirecekleri etkinliklerle dolaysız öğrenmelerine katkı sağlaması, kendi kültürlerini tanıma, anlama aktarmalarına yardımcı olması hedeflenmiştir. Bu bağlamda programda yer alan kazanımlarla öğrencilerin derslerinin bir bölümünü müzelerde işlemesiyle konuları kavramaları ve anlamalarını kolaylaştıracağı göz önünde bulundurularak ünite başlıklarına yer verildiği görülmektedir. Ortaöğretim düzeyinde Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Felsefe ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders programları içerisinde yer alan kazanımlarla kültürel miras ve müzecilik konularına yer verilmiş, öğrencilerin sanal müze gezileri yaparak Türkiye’nin ve dünyanın kültürel mirasını keşfetmeleri hedeflenmiştir (MEB, 2024a-MEB, 2024e).

Müzeler birikimleri ile eğitime çok yönlü öğrenme alanı sağlayan kurumlar olması ve müzelerin eğitim işlevlerinin kapsamının her geçen gün genişlemesi ile müzede gerçekleştirilen öğrenmeler sınıf ortamında sağlanamayan veya ortaya çıkarılamayan yetenek ve becerilerin ortaya çıkarılmasında büyük rol almaktadır. Öğrenciler müzelerde gerçek nesnelerle karşılaştığında nesne temelli öğrenme gerçekleştirilmekte böylece zihinsel süreç aktifleşerek geçmiş nesne ile günümüz nesneleri arasında bağ kurdurularak müzede öğrenme süreci etkin olmaktadır.

2.4.2. Yükseköğretim Kurumu (YÖK) Resim-İş Programında Müze Eğitimi Dersi

Sanat eğitiminin önemli bir bileşeni olan Müze eğitimi, öğrencilerin kültürel mirası tanıma, sanatsal eserleri analiz etme ve estetik duyarlılık geliştirme süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından belirlenen Resim-İş Öğretmenliği lisans programlarına 1998 yılından itibaren müze eğitimi derslerine yer verilmesi ile; dünya müzeciliğinin tarihine genel olarak bakmayı; müze, sanat, kültür ve uygarlık ilişkisini fark etmeyi, tarih bilincine katkı sağlamayı, tarihi eserlere sahip çıkmayı, Türkiye’de çağdaş müzeciliği öğrenmeyi ve öğretmen adaylarının mesleki yeterliliklerini artırmak hedeflenmiştir.

Öğretmen adaylarının müze ortamlarında eğitim faaliyetleri planlama ve yürütme becerilerini geliştirmek amacıyla Resim-iş Öğretmenliği lisans programının uygulamalı dersleri arasında yer alan "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersi 2018 yılında YÖK tarafından güncellenmiştir. Anadolu Üniversitesi'nin Resim-İş Öğretmenliği programında, "ARK 370 Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersi 6. yarıyıl da zorunlu ders olarak okutulmakta ve 3 AKTS kredisi ile değerlendirilmektedir. Benzer şekilde, Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nin Resim-iş Öğretmenliği programında "RSAE 306 Müze Eğitimi Dersi" dersi zorunlu dersler arasında yer almakta ve 3 AKTS kredisi ile okutulmaktadır.

Müze eğitimi, öğrencilerin sanatsal eserleri kendi mekânlarında inceleme, kültürel açıdan değerlendirme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirme imkânı sunarken bir yandan da müze türleri, müzenin sanat, kültür ve uygarlık ilişkisi, tarih bilincine katkısı, tarihi eserleri koruma, Türk ve Dünya Müzeciliği uygulamaları, iletişim ve aktif öğrenme gibi katkılar sunması bakımından etkinliği önem arz etmektedir. Ayrıca, disiplinler arası ilişkiler bakımından değerlendirildiğinde müze

eğitimi ve sanat tarihi Görsel Sanatlar Dersi ğretim Programı ile kültürel miras öğrenme alanı kapsamında ilişkilendirilmelidir (Mamur, 2015). Güzel sanatlar alanı müzeden beslenmekte “müze ve sanat” konusunun erevesi ayrı ayrı uzmanlık isteyen alanlardan olmuşmaktadırdır (San, 2007).

Yükseköğretim Kurumu tarafından ğretmen adaylarının sanatsal ve kültürel bilgi birikimlerini artırmak ve mesleki becerilerini geliştirmek için Resim-İş ğretmenliği lisans programlarında müze eğitimi derslerine yer verilmiştir. Müze Eğitimi dersleri ile ğretmen adaylarının öğretmenlik süreçlerinde okul dışı öğrenme ortamlarından biri olan müzelerde eğitim faaliyetleri planlayabilmeleri, okul dışı öğrenme alan ve ortamlarının geliştirilmesi, yürütme ve değerlendirmesiyle ilgili yetkinlik kazanmaları, mesleki becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmalar, ğretmen adaylarının müzelerde gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerine yönelik tutumlarının, bu yöntemlerin ğretim sürecine etkili biçimde entegre edilmesinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Demirel (2020) tarafından yapılan bir çalışmada, sınıf ğretmeni adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik öz yeterlik inançlarının gelişmesinin, onların müzeleri disiplinler arası öğrenme alanı olarak görmelerine katkı sağladığı vurgulanmaktadır. Bu sonuç, müze eğitiminin ğretmen eğitimi programlarıyla bütünleştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitimi ders programlarında YK tarafından belirlenen, müze eğitimine yönelik kazanımlar müzeleri öğrenme ortamı olarak kullanmalarını, sanat eserlerini analiz etme ve yorumlama yeteneklerini geliştirmelerini ve kültürel mirasın korunmasına yönelik sorumluluk bilinci kazanmalarını, sanat tarihi, kültürel miras ve müzecilik alanlarında bilgi ve beceriler elde etmelerini amaçlamaktadır. Müze eğitimi, Resim-İş Eğitimi programlarında sadece sanat eserlerinin incelenmesi ve yorumlanması ile sınırlı kalmayıp, aynı zamanda öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmelerine de katkı sağlamaktadır. Müze atölye çalışmaları, öğrencilerin müze koleksiyonunda yer alan nesneler hakkında derinlemesine deneyim kazanmalarını amaçlamaktadır. Bu alışmalar, öğrencilerin sanat eserlerini inceleyerek, kendi yaratıcı çalışmalarını üretmelerine olanak tanımaktadır (İlhan-akır vd., 2019).

Öğrencilerin müze eğitimi uygulamalarına yönelik öz yeterlik inançlarının geliştirilmesi müzeleri etkili bir öğrenme ortamı olarak kullanmaları ile sağlamaktadır (Demirel, 2020). Resim-iş Öğretmenliği öğrencilerinin Müze eğitimi uygulamaları yapmaları, öğretmenlik sürecinde daha etkili bir şekilde öğrencilerine rehberlik etmelerine, sosyal-duyusal ve iletişim becerilerinin geliştirilmesine olanak tanıyacaktır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, evren ve örneklemi, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilmektedir.

3.1. Araştırma Modeli

Bilimsel çalışmalar, bir probleme cevap arama ile başlayan araştırma sorularına cevap bulmak üzere nicel ve nitel yöntemlerle yapılan veri analizleri ile sonuç ve tartışma sürecini kapsamaktadır (Creswell, 2021). Bu araştırma nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı aşamalı bir çalışmadır.

Araştırmanın nicel boyutunda öğretmen adaylarından müze eğitime dair görüşlerin elde edilmesi amacıyla tarama modeli benimsenmiştir. Tarama modeli, geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu olduğu biçimiyle ortaya koymayı amaçlayan ve öğrenmenin gerçekleşmesi ile bireyde istenilen davranışların geliştirilmesine yönelik süreçleri kapsayan bir araştırma yaklaşımıdır. Genel tarama modelinde, çok sayıda bireyden oluşan bir evrende, evrenin tümüne ya da evrenden seçilecek belirli bir örneklem grubuna yönelik inceleme yapılarak evren hakkında genel bir yargıya ulaşılmaya çalışılmaktadır (Karasar, 2011). Araştırmada kullanılan anket soruları uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilen sorulardan oluşturulmuştur. Bu sorular Ek-2’de verilmiştir.

Araştırmanın nitel boyutunda ise, öğretmen adaylarının müze eğitimi süreçleri izlenmiş ve Müze Eğitimi dersi sonrasında öğretmen adaylarından bir ders planı hazırlamaları istenmiştir. Nitel yöntem, problemin doğal ortamında incelendiği ve probleme ilişkin sorgulayıcı, anlam uğraşı içinde yorumlama yapılan bir yöntemdir (Guba ve Lincoln, 1994; Klenke, 2016). Araştırma süreci, araştırmacının müze eğitimi dersini aktif olarak gözlemleyip yorumlayarak öğretmen adaylarının sürece katılım düzeylerine ve öğrenme süreçlerinin nasıl gerçekleştiğini tespit etmek amacıyla durum çalışması olarak desenlenmiştir. Nitel araştırma yönteminde araştırmacı katılımcıların deneyimlerini ve süreç içinde yapılan etkinlikleri bağlam içinde kalarak derinlemesine analiz etmektedir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada iki

farklı örneklem kullanılmıştır. Bu örneklemelerin seçiminde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Örneklem seçiminde yalnızca ilgili dersi alan öğrenciler ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğrencilerin dahil edilmesi ölçüt olarak belirlenmiştir. İlk iki araştırma problemi doğrultusunda 58 kişi, üçüncü alt problem doğrultusunda ise 20 kişi araştırmaya dahil edilmiştir.

İlk iki araştırma sorusu kapsamında araştırmaya 58 öğretmen adayı katılmıştır. Bu örneklem grubu 2023-2024 ve 2024-2025 bahar dönemlerinde 6. yarıyıl da okutulan 'Müze Eğitimi' dersi alan 51 kadın, 7 erkek toplam 58 öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Bu 58 öğretmen adayına ilişkin demografik bilgiler Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Çalışmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Demografik Bilgileri

Cinsiyet	n	%
Kadın	51	88%
Erkek	7	12%
Mezuniyet Durumu	n	%
Anadolu İmam Hatip Lisesi	3	5%
Anadolu Lisesi	31	53%
Fen Lisesi	1	2%
Güzel Sanatlar Lisesi	17	29%
Mesleki Teknik Anadolu Lisesi	6	10%
Yaş Dağılımı	n	%
18-21	29	50%
22-25	19	33%
26-29	4	7%
30 ve üzeri	6	10%

Katılımcıların demografik özellikleri, çalışmanın örneklem grubunun yapısını anlamlandırmak ve elde edilecek verilerin bağlamsal analizine katkı sağlamak açısından önem arz etmektedir.

Araştırmaya katılan toplam 58 öğretmen adayının 51’i kadın (%88), 7’si erkek (%12) bireylerden oluşmaktadır. Bu durum, Resim-İş Öğretmenliği programında kadın öğrencilerin yoğunlukta olduğunu göstermekte olup, sanat eğitimi alanında kadın bireylerin mesleki yönelimlerinin yüksek olduğunu düşündürmektedir. Bu dengesiz dağılım, toplumsal cinsiyet rollerinin mesleki tercihler üzerindeki etkisini yansıtabileceği gibi, sanat eğitimi bölümlerine olan kadın ilgisinin daha fazla olduğunu da göstermektedir.

Katılımcıların mezun oldukları lise türlerine göre dağılımları Anadolu Lisesi: n=31 (%53), Güzel Sanatlar Lisesi: n=17 (%29), Mesleki Teknik Anadolu Lisesi: n=6 (%10), Anadolu İmam Hatip Lisesi: n=3 (%5), Fen Lisesi: n=1 (%2) şeklindedir. Bu veriler, örneklemin yarısından fazlasının (n=31, %53) Anadolu Lisesi mezunlarından oluştuğunu, yani genel akademik lise türlerinden gelen bireylerin sanat eğitimi alanında da yoğunlukta olduğunu göstermektedir. Güzel Sanatlar Lisesi mezunlarının oranı (n=17, %29) dikkate değerdir; bu bireyler lisans öncesinde temel sanat eğitimi almış, görsel sanatlara ve müze ile ilişkili içeriklere daha yatkın bireylerdir. Buna karşılık, Fen Lisesi mezunu yalnızca 1 katılımcı (%2) bulunması, bu lise türünden resim-iş öğretmenliği gibi sanatsal alanlara geçişin oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir. Mesleki Teknik Anadolu Lisesi (n=6, %10) ve İmam Hatip Lisesi (n=3, %5) mezunlarının sayıca az olması da sanat eğitimi alanına yönelen öğrenci profilinin, daha çok genel veya özel sanat eğitimi temelli lise geçmişine sahip bireylerden oluştuğunu desteklemektedir. Bu farklı lise türlerinin öğretim içeriği, bireylerin müze, sanat tarihi ve estetik konularına olan ilgisini etkileyebileceğinden, mezuniyet türü müze eğitimi dersine ilişkin farkındalık düzeyinde bir değişken olarak ele alınabilir.

Katılımcıların yaş aralıklarına göre katılımcıların yaş dağılımları 18–21 yaş: n=29 (%50), 22–25 yaş: n=19 (%33), 26–29 yaş: n=4 (%7), 30 ve üzeri: n=6 (%10) şeklindedir. Veriler, katılımcıların çoğunluğunu 18–21 yaş grubundaki (n=29, %50) bireylerin oluşturduğunu göstermektedir. Bu yaş grubundaki bireyler, büyük olasılıkla üniversiteye yeni başlayan veya lisans eğitimlerinin ilk aşamalarında bulunan öğrencilerdir. Bu öğrencilerin müze, sanat tarihi, kültürel miras gibi kavramlarla olan ilişkileri henüz gelişim aşamasındadır. Dolayısıyla, müze eğitimi dersi bu yaş grubunda farkındalık oluşturma ve algı geliştirme açısından daha etkili olabilir. 22–25 yaş aralığında yer alan 19 katılımcı (%33), genellikle lisans eğitimlerinin son evresinde olan veya akademik süreçte ilerlemiş bireylerdir. Bu yaş grubunun deneyim ve olgunluk düzeyi daha gelişmiş olup, eğitim içeriklerine daha eleştirel ve değerlendirmeci bir yaklaşım sergileme potansiyeli taşırlar. 26–29 yaş grubunda yer alan 4 birey (%7) ile 30 yaş ve üzeri 6 birey (%10), üniversiteye geç başlama, alan değişikliği ya da pedagojik formasyon gibi nedenlerle daha ileri yaşlarda eğitim hayatına devam eden bireyler olabilir. Bu bireyler, yaşam deneyimleri ve sanatsal algıları açısından daha olgun bir perspektife sahip olabilirler. Müze gibi informal

öğrenme ortamlarına olan ilgileri ve deneyimsel öğrenmeye açıklıkları, genç yaştaki bireylerden farklılaşabilir. Yaş değişkeni, özellikle öğrenme yaklaşımları ve müze eğitiminin bireyde oluşturduğu etki düzeyini değerlendirme açısından dikkate alınması gereken önemli bir boyuttur.

Çalışmanın örnekleme, ağırlıklı olarak genç, kadın ve farklı lise türlerinden gelen bireylerden oluşmaktadır. Bu çeşitlilik, öğretmen adaylarının müze eğitimi dersine ve bu dersin görsel sanatlar dersi öğretiminde müze kullanımına yönelik algılarını etkileyebilecek önemli değişkenler arasında yer almaktadır. Özellikle sanat temelli eğitim geçmişi olan bireylerin (örneğin Güzel Sanatlar Lisesi mezunlarının) bu tür eğitsel uygulamalara daha yatkın ve ilgili olabileceği varsayılabilir. Ayrıca yaş ve cinsiyet faktörlerinin de katılımcıların deneyim düzeyleri, sanatsal yaklaşımları ve öğretim yöntemlerine bakış açıları üzerinde belirleyici olabileceği düşünülmektedir.

Üçüncü araştırma sorusu kapsamında araştırmaya 20 öğretmen adayı katılmıştır. Bu örneklem grubu 2023-2024 ve 2024-2025 bahar dönemlerinde 6. yarıyıl okutulan 'Müze Eğitimi' dersi alan 51 kadın, 7 erkek toplam 58 öğretmen adayı arasından gönüllülük esasına bağlı olarak 'Müze Ders Planı' hazırlayan ve dönem süresince teorik ve uygulamalı olarak yürütülen 'Müze Eğitimi' dersine devamlı katılan 20 öğretmen adayının çalışması araştırma kapsamında değerlendirilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada birden fazla veri toplama aracı kullanılmıştır. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak anket, gözlem ve doküman incelemesi (öğretmen adayları tarafından hazırlanan ders planları) tekniklerinden yararlanılmıştır. Öğretmen adaylarının görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Uzman görüşleri alınarak hazırlanan etik kurul (Ek-1) onaylı anket (Ek-2), katılımcıların araştırma konusu ile ilgili görüşlerini ve araştırmanın sonucunda önerilmesi planlanan içerik ile ilgili düşüncelerini belirlemeye yönelik likert tipi soru listesinden oluşmaktadır. Ankette verilerin güvenilirliğini arttırmak adına, katılımcıların uç seçenekleri cevaplamaktan kaçınmaları halinde tercih edebilecekleri tarafsız seçenekler bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, Müze Eğitimi dersinde gerçekleştirilen etkinliklerde öğretmen adaylarının katılım düzeyleri ve etkileşim biçimlerini incelemek amacıyla yapılandırılmış gözlem tekniğine başvurulmuştur. Gözlem tekniği, araştırmacının belirli bir olgu, olay ya da davranışı

doğal ortamı içerisinde sistematik biçimde incelemesine olanak tanıyan temel veri toplama yöntemlerinden biridir (Karasar, 2011). Gözlem, özellikle bireylerin sözel ifadelerinin ötesinde davranışsal verilerin elde edilmesine imkân tanıyarak araştırmanın güvenilirliğini artırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Ayrıca, araştırma kapsamında öğretmen adaylarından ders sonunda kendi alanlarına yönelik birer ders planı (Ek-3) hazırlamaları istenmiş, bu planlar nitel veri kaynağı olarak değerlendirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu üç farklı veri toplama aracının birlikte kullanılması, çalışmada hem nicel hem de nitel verilerin elde edilmesine ve bulguların çok boyutlu olarak değerlendirilmesine imkân sağlamıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri toplama süreci, birden fazla yöntem ve teknikten yararlanılarak çok boyutlu bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Öncelikle 2023-2024 ve 2024-2025 bahar dönemlerinde, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliği Bölümü'nde 6. yarıyılında okutulan 'Müze Eğitimi' dersini alan öğretmen adaylarına anket uygulanmış ve bu sayede nicel veriler elde edilmiştir. Bu veriler araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında değerlendirilmiştir. Anket soruları Google Formlar uygulamasına yüklenmiş ve böylelikle veriler internet ortamında toplanmıştır. Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında 'Müze Eğitimi' dersini alan öğretmen adaylarından kendi alanlarına yönelik birer ders planı hazırlamaları istenmiştir. Müze Ders Planı Şablonu (Ek-3) sınıf ortamında araştırmacının gözetiminde öğretmen adaylarının gönüllü katılımları ile doldurulmuştur. 'Müze Eğitimi' derslerine dönem süresince eksiksiz katılan 20 öğretmen adayının hazırladığı ders planları değerlendirme kapsamına alınmıştır. Ayrıca teorik dersler ve müze gezileri sırasında gerçekleştirilen etkinliklerde öğretmen adaylarının katılım düzeyleri, etkileşim biçimleri ve öğrenme süreçlerindeki davranışları araştırmacı tarafından gözlemlenmiş birinci alt probleme dayalı veriler elde edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada öncelikle "Müze Eğitimi" dersi 10 hafta boyunca araştırmacı tarafından izlenmiş ve öğretmen adaylarının sürece katılımları ve ders sonrası hazırladıkları ders planları da dikkate alınarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Hazırlanan ders planları özellikleri açısından ele alınmış ve betimsel analiz uygulanmıştır. Anket yoluyla elde edilen veriler ise, frekans-yüzde analizi

uygulanarak değerlendirilmiştir. Katılımcı, sorulara okuyarak veya dinleyerek cevap vermiştir. Toplanan nicel veriler, frekans-yüzde istatistikleri kapsamında değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmada araştırmacı, Müze Eğitimi dersini 10 hafta boyunca izlemiştir. Müze Eğitimi dersi kapsamında 10 haftalık süreç Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. 10 Hafta Boyunca Müze Eğitimi Dersine İlişkin Plan

Hafta	Program	Etkinlik
1. Hafta	Teorik	Ders teorik olarak işlenmiştir (Müze Kavramı ve Müze Türleri-Dünyada ve Türkiye’de Müze Eğitimi-Müze İle Sanat İlişkisi-Müze Eğitiminin Amaçları-Müze Eğitiminin Eğitsel Rolü Ve Toplumdaki Yeri).
2. Hafta	Teorik	Ders teorik olarak işlenmiştir (Müze Eğitimi Aşamaları-Müze Eğitiminde Kullanılan Yöntem Ve Teknikler-Müze Eğitiminin Millî Eğitim Müfredat Programındaki Yeri Konuları).
3. Hafta	Samsun Müzesi Gezisi	Herhangi bir yönlendirme yapılmadan müze gezisi gerçekleştirilmiştir.
4. Hafta	“Ben Müzesi” Etkinliği	“Ben Müzesi” oluşturulması istenmiştir.
5. Hafta	Samsun Panorama Dijital Gösterim Merkezi Gezisi	“Müze Sepeti” Oyunu
6. Hafta	Amazon Müzesi Gezisi	“Amazon Kadını” konulu afiş çalışması
7. Hafta	Cerrahi El Aletleri ve Sağlık Müzesi Gezisi	“Isınma Oyunu” oynanması-“Bireysel Cerrahi Alet Tasarımı” yapılması
8. Hafta	Kent Müzesi Gezisi	“İstasyon” çalışması
9. Hafta	Oyuncak Müzesi Gezisi Bandırma Vapuru Müzesi Gezisi	“Isınma Oyunu” oynanması-“100 yıl sonrasına bir araç tasarımı” yapılması
10. Hafta	Samsun Müzesi Gezisi	“Nesne İnceleme Formu” doldurulması

İlk iki hafta müze eğitimi dersi sınıf ortamında teorik olarak işlenmiştir. Sanat eğitimi, müze, müze türleri, müze ile sanat ilişkisi, müze eğitiminin amacı, müze eğitiminin eğitsel rolü ve toplumdaki yeri, müze eğitimi aşamaları, müze eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler, müze eğitiminin Millî Eğitim müfredat programındaki yeri konuları anlatılmıştır.

Üçüncü hafta; öğretmen adaylarıyla Samsun Müzesi’ne gezi yapılması istenmiştir (Görsel 4.1). Dersin teorik bölümünde yapılan bilgilendirmeden sonra müze gezisinin nasıl yapılacağı konusunda gerekli açıklamalar yapılmıştır. Toplanma saatinde herkes Samsun Müzesi’nde hazır bulunmuştur. Müze gezisi esnasında

öğretmen adaylarına herhangi bir yönlendirme yapılmamış süreç doğal akışında izlenmiştir.

Görsel 4.1. İlk Samsun Müzesi Gezisi

Dördüncü hafta; sınıfta “Ben Müzesi” etkinliği yapılmıştır. Öğretmen adaylarından kendileri için önemli olan bir nesneyi sınıfa getirmeleri istenmiştir. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu kendileri için özel olan nesneyi sınıf ortamına getirmiş o haftanın etkinlik içeriğini ciddiye alan tavır sergilemişlerdir. Birkaç kişi ise bu durumu önemsememiş o an sınıf ortamında bir çözüm yolu olarak her an yanlarında olan bir nesne ile etkinliğe dahil olmuşlardır. Getirilen nesnelerin envanter fişi kaydını oluşturmak için araştırmacı, öğretmen adaylarına “Ben Müzesi Envanter Fişi” dağıtmıştır (Ek-4). Öğretmen adayları getirdikleri nesnenin envanterini tutmuşlardır. Envanter fişi tamamlandıktan sonra sınıfta “Ben Müzesi” kurularak herkes getirdiği nesneyi sınıfta belirlenen köşeye koymuştur. İstekli olanlar getirdikleri nesneye ait envanter fişinde yer alan bilgiler ışığında eserin müzeye geliş hikâyesini arkadaşlarıyla paylaşmıştır.

Beşinci hafta; Samsun Panorama Dijital Gösterim Merkezi’ne gezi düzenlenmiştir. Toplanma saatinde herkes müzede hazır bulunmuştur (Görsel 4.2).

Rehber eşliğinde müze gezisine başlanmış müzenin tarihi ve içeriği ile ilgili bilgi aktarılmıştır. Dijital gösterimin izlenmesi sonrası diorama alanına geçilmiştir. Son olarak da Atatürk fotoğraflarının yer aldığı sergi bölümü gezilerek müzede yer alan etkinlik alanında geçilmiştir. Bu müzede “Müze Sepeti” oyunu (Ek-5) oynanarak öğretmen adaylarının müze gezisine dair terimleri hatırlamaları amaçlanmıştır. Öğretmen adayları oyunu başlangıçta basit bulmuş ve katılmak istememişlerdir. Süreçte onların öğretmen adayı olduklarını hatırlattığımızı bu etkinliği hitap edecekleri grubu düşünerek planladığımızı söylediğimizde oyuna daha istekli katıldıkları gözlemlenmiştir.

Görsel 4.2. Samsun Panorama Dijital Gösterim Merkezi Gezisi

Altıncı hafta; Amazon Köyü Müzesi’ne gezi düzenlenmiştir (Görsel 4.3). Toplanma saatinde herkes müzede hazır bulunmuştur. Rehber eşliğinde müze gezisine başlanmış müzenin tarihi ve içeriği ile ilgili bilgi aktarılmıştır. Müzenin etkinlik alanına geçilerek öğretmen adaylarından beş gruba ayrılmaları istenmiştir. Resim kâğıdı, resim kalemi, silgi, pastel boya verilerek her gruptan “Amazon Kadını” konulu afiş çalışması yapmaları istenmiştir. Grup çalışmasına grubun her üyesi istekle katılmış belirtilen sürede tamamlanmıştır. Afişler sergilenerek her grup çalışmasını anlatan kısa bir sunum yapmıştır.

Görsel 4.3. Amazon Köyü Müzesi gezisi

Yedinci hafta; Cerrahi El Aletleri ve Sağlık Müzesi'ne gezi düzenlenmiştir. Toplanma saatinde herkes müzede hazır bulunmuştur (Görsel 4.4). Rehber eşliğinde müze gezisine başlanmış müzenin tarihi ve içeriği ile ilgili bilgi aktarılmıştır. Müze koleksiyonunda yer alan fetüsler ve günümüz teknolojisinin gerisinde olan cerrahi aletler öğretmen adaylarının dikkatini çekmiştir. Müzede bir ısınma oyunu oynanarak öğretmen adaylarının ilgisi ve enerjisi toplanmıştır. Öğretmen adaylarından müzenin muhtevası gereği sakladığı nesnelerden yola çıkarak bireysel cerrahi alet tasarımı yapmaları istenmiştir. Çalışma A4 kâğıdı, resim kalemi ve silgi kullanılarak yapılmıştır. Çalışma sonunda öğretmen adaylarının özgün olarak tasarladıkları cerrahi alet üzerine konuşularak geleceğin teknolojisinde yapılıp yapılamayacağı hakkında akıl yürütülmüştür.

Görsel 4.4. Cerrahi El Aletleri ve Sağlık Müzesi gezisi

Sekizinci hafta; Kent Müzesi'ne gezi düzenlenmiştir (Görsel 4.5). Toplanma saatinde herkes müzede hazır bulunmuştur. Rehber eşliğinde müze gezisine başlanmış müze koleksiyonunda yer alan geçmişten günümüze Samsun'u anlatan sosyal, tarihi, kültürel, coğrafi ve ekonomik yapısı hakkında bilgiler verilmiştir. Müze öğretmen adaylarının ilgisini çekmiş Samsun'a dair bazı bilgilere müze gezisi yoluyla ulaşmışlardır. Müze gezisi sonrası etkinlik alanında müzenin içeriğinden yola çıkarak “İstasyon” çalışması yapılmıştır. Dört istasyon kurulmuş ve öğretmen adayları dört gruba ayrılmıştır. Her istasyonda gruplar 10'ar dakikalık periyotlarda çalışmış süre sonunda ortaya özgün grup çalışmaları çıkmıştır.

Görsel 4.5. Kent Müzesi gezisi

Dokuzuncu hafta; Oyuncak Müzesi (Görsel 4.6) ve Bandırma Vapuru Müzesi’ne gezi (Görsel 4.7) düzenlenmiştir. Oyuncak Müzesi ile başlanacak gezi için toplanma saatinde herkes müzede hazır bulunmuştur. Öğretmen adayları ile gezi öncesi dikkati toplama ve grup içi diyalogu geliştirmek için müze girişinde ısınma oyunu olan “yansıma oyunu” oynanmıştır. Farklı kültürlerden oyuncakların yer aldığı müzede oyuncaklar üzerine sohbet edilmiştir. “Teddy Bear”ın hikâyesi anlatılarak çevremizde çok sık karşılaştığımız oyuncak ayı ile ilgili not bilgi öğretmen adaylarına verilmiştir. Oyuncak Müzesi gezisi sonrası Bandırma Vapuru Müzesi’ne geçilmiştir. Müze rehber eşliğinde gezilerek Atatürk’ün Samsun’a çıkışı ve Milli Mücadele dönemi ile ilgili bilgiler aktarılmıştır. Atatürk’ün o dönemin koşullarında Samsun’a gelmek için ulaşım aracı olarak Bandırma Vapuru’nu kullanması üzerine öğretmen adaylarına araştırmacı tarafından üzerinde Atatürk’ün arabasının resminin bulunduğu bir A4 kâğıt dağıtılmıştır. Öğretmen adaylarına Atatürk’ün bu aracı ortalama 100 yıl önce

kullandığı söylenerek günümüzden 100 yıl sonrasına bir araç tasarımları istenmiştir. Öğretmen adaylarının istekle katıldığı bu etkinlikte teknolojinin geldiği nokta ile ilgili beyin fırtınası yapılmıştır.

Görsel 4.6. Oyuncak Müzesi gezisi

Görsel 4.7. Bandırma Vapuru Müzesi gezisi

Onuncu hafta; öğretmen adaylarından Samsun Müzesi'ne tekrar gezi düzenlemeleri istenmiştir (Görsel 4.8). Toplanma saatinde müzede hazır bulunan öğretmen adayları rehber eşliğinde müze gezisine başlamış müze koleksiyonunda yer verilen tarihsel çağlardan başlayarak günümüze kadar Samsun'u ve bölgeyi anlatan sosyal, tarihi, kültürel, coğrafi ve ekonomik yapının yansımalarını içeren arkeolojik ve etnografik nesnelerle karşılaşmışlardır. Müze rehberi müzedeki eserler hakkında detaylı bilgiler vermiştir. İlgi ile müze gezisine katılan öğretmen adayları müze içinden birer nesne seçerek “nesne inceleme formu” doldurmuşlardır.

Görsel 4.8. İkinci Samsun Müzesi gezisi

Birinci araştırma problemi kapsamında bu bulgular değerlendirildiğinde ilk haftada sınıf ortamında yapılan teorik sunumlar ile dersin temelleri atılmıştır. Katılım genelde pasif dinleyici rolünde gerçekleşmiştir. Öğretmen adayları müze kavramı, müze türleri, müze-sanat ilişkisi ve eğitsel roller hakkında temel bilgi edinmiştir. Bu

hafta, sonraki uygulamalar için kavramsal bir çerçeve oluşturmuştur. İkinci hafta yine teorik ağırlıklı bir oturum olup, katılım daha çok not alma şeklinde olmuştur. Öğretmen adayları müze eğitiminde kullanılan yöntemleri, aşamaları ve müze eğitiminin Millî Eğitim müfredatındaki yerini öğrenerek uygulamaya dönük hazırlık yapmıştır. Üçüncü hafta, katılımcılar müzede bireysel gözlem yapmıştır. Yönlendirme yapılmaması, adayların kendi keşiflerini yapmasına imkân tanımış ancak bazı öğrencilerin odaklanma düzeyini sınırlamış olabilir. Doğal akışta gerçekleştirilen gözlem, katılımcılara müze gezisinin planlama ve akışına dair farkındalık kazandırmış, serbest keşfin öğrenme üzerindeki etkisini deneyimlemelerini sağlamıştır. Dördüncü hafta, çoğunluk etkinliğe istekli katılmış, bazıları ise anlık çözümlerle dahil olmuştur. Katılımcılar, müze envanteri oluşturma sürecini deneyimlemiş, nesnelerin hikâyeleştirilmesi ile anlam yüklemenin önemini kavramıştır. Beşinci haftada başta oyuna mesafeli duran adaylar, öğretmen rolünü hatırlatınca etkinliğe aktif katılmıştır. Dijital sunumlar ve oyun tabanlı öğrenme, müze terimlerinin pekişmesini sağlamış, etkileşimli yöntemlere karşı algı değişimi yaşanmıştır. Altıncı haftada, grup çalışmasına tüm üyeler aktif katılmış, belirlenen sürede tamamlanmıştır. Sanatsal üretim yoluyla tarihî-kültürel bir konunun yorumlanması deneyimlenmiştir. İşbirlikli öğrenme becerileri desteklenmiştir. Yedinci haftada müzenin koleksiyonu ilgi uyandırmış, ısınma oyunu ile motivasyon artmıştır. Tasarım etkinliğine tüm adaylar katılmıştır. Nesnelerden ilham alarak yaratıcı tasarım yapma, geleceğe yönelik düşünme ve problem çözme becerileri geliştirilmiştir. Sekizinci haftada gruplar istasyonlar arasında dönüşümlü çalışarak aktif katılım göstermiştir. Çoklu görev ve farklı bakış açılarıyla üretim yapma becerisi kazanılmış, müze içeriğiyle yaratıcı ürünler ilişkilendirilmiştir. Dokuzuncu haftada ısınma oyunu grup etkileşimini artırmış, tasarım etkinliğinde yüksek motivasyon gözlenmiştir. Kültürel objelerden yola çıkarak yaratıcılık ve teknoloji öngörüsü geliştirilmiştir. Onuncu haftada ise, tüm adaylar müzede rehber eşliğinde gezmiş, formları doldurmuştur. Sunum yapan gönüllüler ek katılım sağlamıştır. Önceki haftalardan edinilen bilgi ve beceriler kullanılarak müze dersi planlama ve uygulama pratiği kazanılmış, nesne odaklı analiz becerileri geliştirilmiştir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Müze eğitimi dersi süreci sonunda öğretmen adaylarının dersin içeriği, uygulanan etkinlikler ve kendi öğrenme deneyimlerine

ilişkin görüşleri nasıldır?” sorusu kapsamında öğretmen adaylarının anket sorularına verdikleri yanıtlar bu başlıkta değerlendirilmiştir.

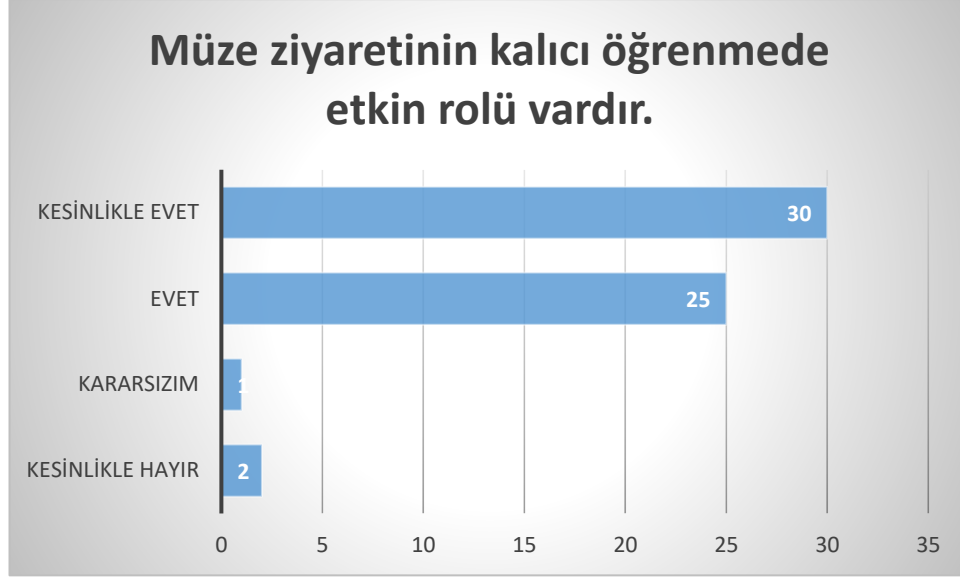
Şekil 4.1’de öğretmen adaylarının “Müze kavramını eksiksiz tanımlayabilirim.” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımı verilmiştir.

Şekil 4.1. “Müze kavramını eksiksiz tanımlayabilirim.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı

Şekil 4.1 incelendiğinde “Müze kavramını eksiksiz tanımlayabilirim” ifadesine araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 1 kişinin “Hayır”, 5 kişinin “Kararsızım”, 39 kişinin “Evet” ve 13 kişinin “Kesinlikle evet” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. “Evet” ve “Kesinlikle evet” diyenlerin toplamı 52 kişi olup, bu oran yaklaşık %89,66’dır. Bu yüksek oran, dersin içeriğinin ve etkinliklerinin kavram bilgisini geliştirmede etkili olduğunu göstermektedir. Kararsız olanların sayısı 5 kişi (%8,62) iken, olumsuz yanıt veren yalnızca 1 kişi (%1,72) vardır. Bu durum, sürecin sonunda hâlâ az sayıda katılımcının kavramı netleştiremediğini, ancak bunun çok sınırlı bir grup olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, elde edilen veriler, müze eğitimi dersinin öğretmen adaylarının bilgi düzeyini artırmada oldukça başarılı olduğunu ve öğrenme deneyimlerinin büyük oranda olumlu geçtiğini göstermektedir.

Şekil 4.2’de öğretmen adaylarının “Müze ziyaretinin kalıcı öğrenmede etkin rolü vardır.” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımı verilmiştir.

Şekil 4.2. “Müze ziyaretinin kalıcı öğrenmede etkin rolü vardır.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı

Şekil 4.2 incelendiğinde “Müze ziyaretinin kalıcı öğrenmede etkin rolü vardır.” ifadesine araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 2 kişinin “Kesinlikle hayır”, 1 kişinin “Kararsızım”, 25 kişinin “Evet” ve 30 kişi “Kesinlikle evet” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Bu veriler, öğretmen adaylarının çok büyük bir kısmının müze ziyaretlerinin kalıcı öğrenmede önemli bir rol oynadığı görüşünde olduğunu göstermektedir. “Evet” ve “Kesinlikle evet” diyenlerin toplamı 55 kişi olup, bu oran yaklaşık %94,83’tür. Bu, ders sürecinde gerçekleştirilen etkinliklerin ve özellikle müze ziyaretlerinin öğrenmeyi pekiştirme ve uzun süreli hafızada kalma açısından oldukça etkili görüldüğünü ortaya koymaktadır. Kararsız kalanların sayısı 1 kişi (%1,72) iken, olumsuz düşünen yalnızca 2 kişi (%3,45) vardır. Bu, olumsuz veya nötr yaklaşımın oldukça düşük düzeyde olduğunu gösterir. Sonuç olarak, bulgular müze eğitimi dersinin uygulama temelli öğrenmeyi desteklediğini ve katılımcıların büyük çoğunluğunun müze ziyaretini kalıcı öğrenme açısından değerli gördüğünü göstermektedir.

Şekil 4.3’te öğretmen adaylarının “Müze ziyareti sırasında etkinlikler yapılır.” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımı verilmiştir.

Şekil 4.3. “Müze ziyareti sırasında etkinlikler yapılır.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı

Şekil 4.3 incelendiğinde “Müze ziyareti sırasında etkinlikler yapılır.” ifadesine araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 1 kişinin “Hayır”, 2 kişinin “Kararsızım”, 27 kişinin “Evet” ve 28 kişinin “Kesinlikle evet” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Veriler, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun müze ziyareti sırasında etkinliklerin gerçekleştirildiğini düşündüğünü göstermektedir. “Evet” ve “Kesinlikle evet” diyenlerin toplamı 55 kişi olup, bu oran yaklaşık %94,83’tür. Bu, müze eğitimi dersi kapsamında yapılan ziyaretlerin etkinliklerle desteklendiğini ve bu etkinliklerin katılımcılar tarafından fark edildiğini göstermektedir. Kararsız olanların sayısı 2 kişi (%3,45) iken, olumsuz yanıt veren yalnızca 1 kişi (%1,72) vardır. Bu durum, ders kapsamında uygulanan etkinliklerin genel olarak tüm katılımcılar tarafından gözlemlendiğini ve olumlu değerlendirildiğini ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, müze eğitimi dersinin sadece teorik bilgi aktarımıyla sınırlı kalmayıp, müze ziyaretleri sırasında yapılan etkinliklerle öğrenmeyi pekiştirdiğini ve sürecin katılımcılar üzerinde olumlu bir izlenim bıraktığını göstermektedir.

Şekil 4.4’te öğretmen adaylarının “Müze gezi düzenlemek zordur.” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımı verilmiştir.

Şekil 4.4. “Müze gezi düzenlemek zordur.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı

Şekil 4.4 incelendiğinde “Müze gezi düzenlemek zordur.” ifadesine araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 1 kişinin “Kesinlikle hayır”, 8 kişinin “Hayır”, 19 kişinin “Kararsızım”, 17 kişinin “Evet” ve 13 kişinin “Kesinlikle evet” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Veriler, öğretmen adaylarının müze gezisi düzenleme konusundaki algılarının daha dengeli ve farklı yönlerde dağıldığını göstermektedir. Müze gezisi düzenlemenin zor olduğunu düşünenler (“Evet” + “Kesinlikle evet”) toplam 30 kişi olup bu oran %51,72’dir. Bu, katılımcıların yarısından fazlasının müze gezilerinin planlama, ulaşım, izinler veya organizasyon açısından zorluklar içerdiğini düşündüğünü gösterir. Zor olmadığını düşünenler (“Kesinlikle hayır” + “Hayır”) toplam 9 kişi olup bu oran %15,52’dir. Kararsız olanların sayısı 19 kişi (%32,76) ile oldukça yüksektir. Bu durum, bazı öğretmen adaylarının müze gezisi düzenleme süreci hakkında yeterli deneyim veya bilgiye sahip olmamasından kaynaklanabilir. Öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri yanıtlar müze gezilerinin uygulanabilirliği konusunda daha temkinli bir yaklaşım sergilendiğini ortaya koymaktadır. Öğretmen adaylarının yarıdan fazlası gezilerin zor olduğunu düşünse de önemli bir kısmı kararsız kalmıştır. Bu da ders kapsamında organizasyon ve lojistik planlama konularına yönelik daha fazla uygulama veya bilgilendirmeye ihtiyaç olduğunu düşündürmektedir.

Şekil 4.5’te öğretmen adaylarının “Sanat eğitiminde müzenin kullanılması gereklidir.” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımı verilmiştir.

Şekil 4.5. “Sanat eğitiminde müzenin kullanılması gereklidir.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı

Şekil 4.5 incelendiğinde “Sanat eğitiminde müzenin kullanılması gereklidir.” ifadesine araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 1 kişinin “Kararsızım”, 20 kişinin “Evet” ve 37 kişinin “Kesinlikle evet” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Veriler, öğretmen adaylarının sanat eğitiminde müzelerin kullanılmasının gerekliliği konusunda son derece güçlü bir fikir birliği içinde olduklarını göstermektedir. “Evet” ve “Kesinlikle evet” diyenlerin toplamı 57 kişi olup, bu oran %98,28’dir. Bu, ders süreci boyunca katılımcıların müzenin eğitimdeki rolünü güçlü biçimde kavradığını ve bu görüşün neredeyse oybirliği ile benimsendiğini ortaya koymaktadır. Kararsız kalan yalnızca 1 kişi (%1,72) vardır, olumsuz yanıt veren ise hiç bulunmamaktadır. Bu bulgu, müze eğitimi dersinin öğretmen adaylarının sanat eğitiminde müzenin yeri ve önemi konusundaki farkındalıklarını en üst düzeye çıkardığını ve dersin bu açıdan hedeflerine ulaştığını göstermektedir.

Şekil 4.6’da öğretmen adaylarının “Sanat eğitiminde müzeler bireyin görsel, ruhsal ve estetik yönlerini geliştirmeye katkı sağlar.” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımı verilmiştir.

Şekil 4.6. “Sanat eğitiminde müzeler bireyin görsel, ruhsal ve estetik yönlerini geliştirmeye katkı sağlar.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı

Şekil 4.6 incelendiğinde “Sanat eğitiminde müzeler bireyin görsel, ruhsal ve estetik yönlerini geliştirmeye katkı sağlar.” ifadesine araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 1 kişinin “Hayır”, 1 kişinin “Kararsızım”, 22 kişinin “Evet” ve 34 kişinin “Kesinlikle evet” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Veriler, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun müzelerin sanat eğitiminde bireylerin görsel, ruhsal ve estetik gelişimine katkı sağladığı görüşünde olduğunu göstermektedir. “Evet” ve “Kesinlikle evet” diyenlerin toplamı 56 kişi olup, bu oran %96,55’tir. Bu, ders sürecinin müzelerin çok boyutlu gelişime etkisi konusunda güçlü bir farkındalık oluşturduğunu göstermektedir. Kararsız kalan yalnızca 1 kişi (%1,72) vardır. Olumsuz yanıt veren ise yalnızca 1 kişi (%1,72) olup oldukça düşük bir orandadır. Bu bulgu, müze eğitimi dersinin katılımcıların yalnızca müzenin bilgi aktarımındaki rolünü değil, aynı zamanda bireyin estetik, ruhsal ve görsel gelişimine olan katkısını da güçlü biçimde kavramalarını sağladığını göstermektedir.

Şekil 4.7’de öğretmen adaylarının “Sanat eğitiminde müzeler yaparak-yaşayarak öğrenmeye olanak sağlar.” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımı verilmiştir.

Şekil 4.7. “Sanat eğitiminde müzeler yaparak-yaşayarak öğrenmeye olanak sağlar.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı

Şekil 4.7 incelendiğinde “Sanat eğitiminde müzeler yaparak-yaşayarak öğrenmeye olanak sağlar.” ifadesine araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 1 kişinin “Kesinlikle hayır”, 1 kişinin “Hayır”, 20 kişinin “Evet” ve 36 kişinin “Kesinlikle evet” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Veriler, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun müzelerin sanat eğitiminde yaparak-yaşayarak öğrenme fırsatı sunduğu görüşünde birleştiğini göstermektedir. “Evet” ve “Kesinlikle evet” diyenlerin toplamı 56 kişi olup bu oran %96,55’tir. Bu, ders sürecinin katılımcılara müzelerin uygulamalı ve deneyimsel öğrenme ortamları sunduğunu güçlü şekilde hissettirdiğini göstermektedir. Olumsuz yanıt verenler yalnızca 2 kişi (%3,45) olup oldukça düşük bir orandadır. Bu bulgu, müze eğitimi dersinin hedeflerinden biri olan deneyimsel öğrenmenin önemini katılımcılara etkili biçimde aktardığını, öğretmen adaylarının müzeyi sadece bilgi alınan değil, aynı zamanda deneyim kazanılan bir öğrenme ortamı olarak gördüklerini ortaya koymaktadır.

Şekil 4.8’de öğretmen adaylarının “Sanat eğitiminde müzeler eğitim merkezi olarak kullanılır.” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımı verilmiştir.

Şekil 4.8. “Sanat eğitiminde müzeler eğitim merkezi olarak kullanılır.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı

Şekil 4.8 incelendiğinde “Sanat eğitiminde müzeler eğitim merkezi olarak kullanılır.” ifadesine araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 1 kişinin “Kesinlikle hayır”, 4 kişinin “Kararsızım”, 24 kişinin “Evet” ve 29 kişinin “Kesinlikle evet” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Veriler, öğretmen adaylarının çoğunluğunun müzeleri sanat eğitiminde birer eğitim merkezi olarak gördüğünü ortaya koymaktadır. “Evet” ve “Kesinlikle evet” diyenlerin toplamı 53 kişi olup, bu oran %91,38’dir. Bu yüksek oran, ders sürecinin katılımcılara müzelerin yalnızca sergileme değil, aynı zamanda eğitimsel işlevi olan kurumlar olduğunu etkili şekilde aktardığını göstermektedir. Kararsız olan 4 kişi (%6,90) ile olumsuz yanıt veren 1 kişi (%1,72) ise oldukça düşük bir oranı temsil etmektedir. Bu bulgu, müze eğitimi dersinin öğretmen adaylarının müzelerin eğitimsel potansiyelini fark etmelerini sağladığını ve onları müzeyi aktif bir öğrenme ortamı olarak değerlendirmeye yönlendirdiğini göstermektedir.

Şekil 4.9’da öğretmen adaylarının “Sanat eğitiminde kültürel değerlerin aktarılmasında müzeler aracı kurum görevi görür.” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımı verilmiştir.

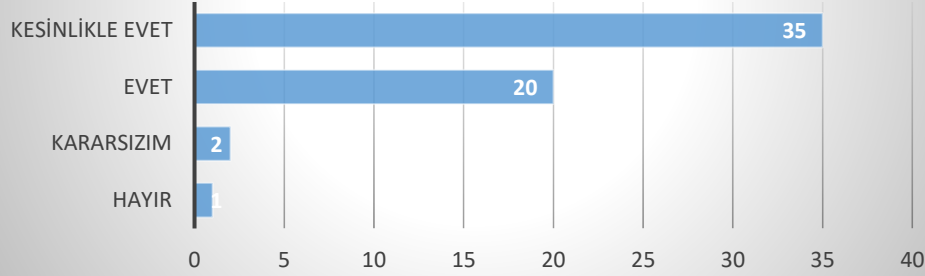

Şekil 4.9. “Sanat eğitiminde kültürel değerlerin aktarılmasında müzeler aracı kurum görevi görür.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı

Şekil 4.9 incelendiğinde “Sanat eğitiminde kültürel değerlerin aktarılmasında müzeler aracı kurum görevi görür.” ifadesine araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 3 kişinin “Kararsızım”, 22 kişinin “Evet” ve 33 kişinin “Kesinlikle evet” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Veriler, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun müzelerin sanat eğitiminde kültürel değerlerin aktarılmasında önemli bir aracı kurum işlevi gördüğü görüşünde olduğunu ortaya koymaktadır. Evet” ve “Kesinlikle evet” diyenlerin toplamı 55 kişi olup, bu oran %94,83’tür. Bu, ders sürecinin katılımcılara müzelerin kültürel mirasın korunması ve yeni nesillere aktarılmasındaki rolünü güçlü bir şekilde kavratmış olduğunu göstermektedir. Kararsız kalan 3 kişi (%5,17) bulunmakta, olumsuz yanıt veren ise hiç yoktur. Bu bulgu, müze eğitimi dersinin öğretmen adaylarının kültürel değerlerin gelecek kuşaklara aktarımında müzelerin işlevine dair farkındalıklarını güçlendirdiğini ve bu konuda yüksek oranda olumlu görüş oluştuğunu göstermektedir.

Şekil 4.10’da öğretmen adaylarının “Müzeler sanat tarihi aracılığıyla sanat eserinin yapıldığı dönemin sosyal, kültürel, sanatsal ve siyasi durumu hakkında bilgi verir.” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımı verilmiştir.

Müzeler sanat tarihi aracılığıyla sanat eserinin yapıldığı dönemin sosyal, kültürel, sanatsal ve siyasi durumu hakkında bilgi verir.

Şekil 4.10. “Müzeler sanat tarihi aracılığıyla sanat eserinin yapıldığı dönemin sosyal, kültürel, sanatsal ve siyasi durumu hakkında bilgi verir.” ifadesine ilişkin görüşlerin dağılımı

Şekil 4.10 incelendiğinde “Müzeler sanat tarihi aracılığıyla sanat eserinin yapıldığı dönemin sosyal, kültürel, sanatsal ve siyasi durumu hakkında bilgi verir.” ifadesine araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 1 kişinin “Hayır”, 2 kişinin “Kararsızım”, 20 kişinin “Evet” ve 35 kişinin “Kesinlikle evet” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Veriler, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun (%96,5) müze eğitimi dersini içerik, etkinlikler ve öğrenme deneyimleri açısından olumlu değerlendirdiğini göstermektedir. “Kesinlikle evet” yanıtının en yüksek orana (%61,4) sahip olması, dersin beklentilerin de üzerinde bir memnuniyet yarattığını ortaya koymaktadır. Olumsuz görüş bildiren yalnızca 1 kişi (%1,75) ve kararsız kalan 2 kişi (%3,5) bulunması, dersin genel anlamda başarılı bir öğrenme süreci sunduğunu göstermektedir. Bu bulgu, dersin öğretmen adaylarının sanat tarihi bağlamında müzelerin rolünü kavramalarını sağladığını, sosyal, kültürel, sanatsal ve siyasi boyutları bir bütün olarak değerlendirme becerilerini geliştirdiğini göstermektedir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının Müze Eğitimi dersi sonrasında hazırladıkları ders planlarına betimsel analiz uygulanmış ve ilgili bulgular Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. Ders planlarına uygulanan betimsel analize ilişkin bulgular

Temalar	Açıklama	Planlar
Kültürel Miras ve Sanat Bağlantısı	Müze ziyaretlerini kültürel miras bilinci kazandırma ve sanatsal ifade becerileri	20 planın tümü
Öğrenci Merkezli Etkileşimli Yöntemler	Öğrencilerin aktif katılımını, gözlem yapmasını, yorum üretmesini ve yaratıcı ürün ortaya koymasını teşvik eden yöntemler	P5 hariç tüm planlar
Disiplinlerarası Yaklaşım	Sanat eğitimi; tarih, sosyal bilgiler, arkeoloji, edebiyat gibi alanlarla bütünleştirilmiş.	P1, P2, P8, P10 ve P14 hariç tümü
Yaratıcılık ve Üretim Odaklılık	Gözlem sonrası öğrencilerin kendi özgün ürünlerini (çizim, hikâye, tasarım, afiş, heykel vb.) üretmesi	20 planın tümü
Empati ve Hikayeleştirme	Eser veya nesnelerin “sesini duyma”, “onun gözünden bakma” gibi yöntemlerle bağ kurma.	P1, P8, P9, P16 ve P18, P20
Somut Ürünlerin Sergilenmesi	Ürünlerin sınıf veya okul ortamında sergilenmesi, paylaşılması ve toplumsal görünürlük sağlanması.	P5 hariç tümü
Müze Eğitiminin Aşamalarına Uyum	“Müze öncesi hazırlık – müze ziyareti – müze sonrası etkinlik” yapısı	20 planın tümü

Tablo 4.2’de görüldüğü üzere, öğretmen adaylarının Müze Eğitimi dersi sonrasında hazırladıkları ders planlarına ilişkin özellikler 7 tema altında toplanmıştır. Bu temalar “Kültürel Miras ve Sanat Bağlantısı”, “Öğrenci Merkezli Etkileşimli Yöntemler”, “Disiplinlerarası Yaklaşım”, “Yaratıcılık ve Üretim Odaklılık”, “Empati ve Hikayeleştirme”, “Somut Ürünlerin Sergilenmesi” ve “Müze Eğitiminin Aşamalarına Uyum” şeklinde adlandırılmıştır. “Kültürel Miras ve Sanat Bağlantısı” teması kültürel mirasın tanıtımı, sanatsal yollarla yeniden yorumlanması, tarihi ve toplumsal bağlamla ilişkilendirilmesi gibi özellikleri kapsamaktadır. “Öğrenci Merkezli Etkileşimli Yöntemler”, aktif katılım, soru sorma, gözlem, grup tartışması, drama, tasarım ve uygulamalı atölye çalışmaları gibi özellikleri kapsamaktadır. “Disiplinlerarası Yaklaşım”, sanatın tarih, arkeoloji, coğrafya, fen, sosyal bilgiler, edebiyat vb. ile bütünleştirilmesiyle ilgili özelliklerdir. “Yaratıcılık ve Üretim Odaklılık”, müzeden ilhamla özgün ürünler (çizim, heykel, kolaj, afiş, dijital tasarım vb.) üretmeyle ilgilidir. “Empati ve Hikayeleştirme” teması, eser/objelerle duygusal bağ kurma, onların gözünden hikaye oluşturma, mektup, günlük, drama vb. yollarla ifade becerileri gibi özelliklerle ilişkilidir. “Somut Ürünlerin Sergilenmesi” teması, ürünlerin okul içinde/dijital ortamda sergilenmesi ve sunumla desteklemesine ilişkin

özellikleri içermektedir. “Müze Eğitiminin Aşamalarına Uyum” teması ise, müze ziyareti öncesi hazırlık, müze ziyareti ve sonrası değerlendirme aşamalarının planlı uygulanmasıyla ilgilidir.

Tablo 2 incelendiğinde “Kültürel Miras ve Sanat Bağlantısı” teması, müze eğitimi sürecinde öğrencilerin hem geçmişten gelen kültürel mirası tanıması hem de bunu sanatsal yollarla ifade etmesi üzerine kuruludur. Amaç; müze ve sanat ilişkisinin fark edilmesi, kültürel mirasın korunmasının öneminin anlaşılması ve bu mirasın sanatsal üretimle yeniden yorumlanmasıdır. Kültürel Miras ve Sanat Bağlantısı temasının kapsamında incelenen ders planlarının ortak özellikleri incelendiğinde, öğretmen adaylarının ders planlarında müze ziyaretlerini yalnızca bir gezi etkinliği olarak değil, geçmişten günümüze uzanan kültürel değerleri sanatsal yollarla keşfetme ve ifade etme süreci olarak kurguladıkları görülmektedir. Planlarda, öğrencilerin eserleri tarihî, toplumsal ve kültürel bağlamları içinde incelemeleri, geleneksel motif, sembol, nesne ve tekniklerden ilham alarak özgün çalışmalar üretmeleri yaygın bir yaklaşımdır. Sanat, kültürel mirası hem koruyan hem de yeniden yorumlayan bir araç olarak ele alınmakta; çizim, heykel, kolaj, afiş tasarımı, yaratıcı yazma ve drama gibi farklı sanat temelli yöntemlerle öğrencilerin gözlem ve yaratıcılık becerileri desteklenmektedir. Bu süreç, öğrencilerin kendi kültürel kimlikleri ve aidiyet duygularını güçlendirirken, kültürel mirasın korunmasının evrensel bir sorumluluk olduğu bilincini de pekiştirmektedir. Örneğin Plan 1’de Pera Müzesi gezisinde oryantalist eserler aracılığıyla hem Osman Hamdi Bey’in müzecilikteki rolü hem de eserlerin kültürel ve tarihsel önemi aktarılmaktadır. Öğrenciler, eserlerdeki karakterleri empati ile anlamlandırmaktadır. Plan 6’da Hitit uygarlığının sembolleri (Aslan Kapısı kabartmaları, Güneş Kursu vb.) tanıtılmakta, öğrenciler bunlardan ilhamla kendi sembollerini tasarlamaktadır. Plan 8’de Zeugma Mozaik Müzesi’nde Roma dönemine ait mozaikler üzerinden kültürel mirasın tanıtılması, seçilen sahnelerin çizim ve hikâyeleştirme yoluyla yeniden üretilmesi sağlanmaktadır. Plan 11’de ise, geleneksel Tokat baskısı tanıtılmakta, geleneksel baskı tekniklerinin hem tarihî zanaat hem de sanatsal üretim olarak ele alınması sağlanmaktadır. Müze eğitimi dersi kapsamında hazırlanan 20 ders planının tümü “Kültürel Miras ve Sanat Bağlantısı” özelliğine sahip olduğu söylenebilir. Bu özellik, öğrencilerin tarih bilinci ve kültürel farkındalığının gelişmesine, görsel okuryazarlık (eserleri inceleme,

yorumlama) becerilerinin artacağına ve kültürel mirasın geleceğe aktarılması konusunda sorumluluk bilinci oluşmasına zemin hazırlamaktadır.

“Öğrenci Merkezli, Etkileşimli Yöntemler” teması, öğretmen adaylarının hazırladığı müze eğitimi ders planlarında belirgin şekilde öne çıkan, öğrenme sürecini öğrencilerin aktif katılımı üzerine kuran bir yaklaşımdır. Öğrenci Merkezli, Etkileşimli Yöntemler temasının ortak özellikleri incelendiğinde, öğretmen adaylarının müze eğitimi ders planlarını öğrencinin pasif dinleyici değil, öğrenme sürecinin aktif bir parçası olacağı şekilde kurguladıkları görülmektedir. Planlarda, öğrencilerin gözlem yapma, soru sorma, yorum üretme, yaratıcı fikir geliştirme ve ürettikleri çalışmalarını paylaşma süreçlerine doğrudan katılmaları hedeflenmiştir. Bu amaçla, açık uçlu sorular, grup tartışmaları, uygulamalı atölye çalışmaları, drama, eskiz, tasarım ve canlandırma gibi etkileşimli yöntemler yaygın olarak kullanılmaktadır. Süreç boyunca öğrenciler bireysel üretim kadar grup çalışmalarıyla da fikir alışverişi yapmakta, farklı bakış açılarını deneyimlemektedir. Böylece hem eleştirel düşünme hem de iletişim ve iş birliği becerileri gelişirken, öğrencilerin derse ilgisi ve motivasyonu artmakta; ortaya koydukları özgün ürünler aracılığıyla öz güvenleri pekişmektedir. Örneğin Plan 2’de müzedeki cerrahi aletlerden esinlenerek karakter tasarımı; öğrencilerin eskiz, boyama ve hikâyeleştirme süreçlerinde aktif olması yer almaktadır. Plan 4’te müze gezisi sırasında öğrencilerin gözlem defterleriyle çalışması, seçtikleri objeyi çizip hikâyeleştirmesi öne çıkmaktadır. Plan 9’da İstanbul Arkeoloji Müzesi’nde eserin “ağzından” hikâye yazma ve grup hâlinde canlandırma yapma etkinlikleri yer almaktadır. Plan 14’te ise, kolaj tekniğiyle seçilen oyuncağın yeniden yorumlanması, ardından sözlü sunum etkinlikleri bulunmaktadır. Tüm bunlar öğrencilerin eserler ve objeler üzerine farklı bakış açıları geliştirmelerini sağlamaktadır. Ayrıca grup çalışmaları ve sunumlarla sözlü ifade yetenekleri gelişirken, öğrencinin öğrenme sürecine doğrudan katılmasıyla motivasyonu artacak ve kendi ürettiği çalışmalar üzerinden başarı duygusu ve özgüven kazanımı sağlanacaktır.

“Disiplinlerarası Yaklaşım” teması, müze eğitimi ders planlarında öğrenme sürecini tek bir alanla sınırlamadan, farklı disiplinleri bütünleştirerek kurgulayan etkinlikleri ifade etmektedir. Disiplinlerarası yaklaşım, öğrencilerin müze deneyimlerini yalnızca sanat eğitimi bağlamında değil; tarih, sosyal bilgiler, arkeoloji, edebiyat, fen bilimleri gibi farklı alanlarla ilişkilendirmesini sağlar. Böylece öğrenciler, müzelerde sergilenen eserleri hem estetik hem de bilimsel, tarihsel ve

kültürel açılardan değerlendirebilir. Bu yaklaşım, bilgiyi farklı bağlamlarda anlamlandırma ve disiplinler arası bağ kurma becerisini geliştirerek öğrenmeyi daha bütüncül hâle getirir. Planlarda disiplinlerarası yaklaşım genellikle müze gezisinin kazanımlarını, başka derslerde işlenen konularla destekleyecek şekilde tasarlanmaktadır. Sanat eserleri, tarihî olayların görsel belgeleri olarak ele alınırken; arkeolojik buluntular, coğrafya ve fen bilgisiyle ilişkilendirilebilmekte; geleneksel zanaatlar, kültürel antropoloji ve el sanatları ile bağlantılandırılabilir. Öğrenciler, hem görsel sanat becerilerini geliştirirken hem de tarihî bilgi, sosyo-kültürel analiz, teknik bilgi ve yaratıcılıklarını aynı süreçte kullanmaktadır. Bu sayede öğrenme, disiplinlerarası etkileşimle zenginleşmektedir. Örneğin Plan 4’te, Görsel Sanatlar dersi kazanımları, Kenan Yavuz Etnografya Müzesi’ndeki tarihî eserlerin incelenmesiyle tarih dersi içerikleriyle bütünleştirilmiştir. Plan 6’da Hitit uygarlığının sembollerini hem sanat tarihi hem de arkeoloji ve kültürel antropoloji bağlamında ele alıp öğrencilerin kendi sembollerini tasarlamasına yer verilmiştir. Plan 11’de geleneksel Tokat baskı tekniklerinin hem tarihî zanaat hem de tasarım süreci üzerinden işlenmesi, görsel sanatlar ile tarih ve teknoloji eğitiminin bir araya gelmesi sağlanmıştır. Plan 13’te ise, arkeoloji ve etnografya müzesinde yapılan gözlemleri, sanat atölyesinde renklendirme ve tarihî bağlam anlatımıyla birleştirilmiştir. Dolayısıyla disiplinlerarası yaklaşım, öğrencilerin farklı alanlardan bilgileri bir araya getirerek yeni anlamlar üretmesini sağlar. Bu süreçte öğrenciler, hem akademik hem de sanatsal becerilerini bütüncül bir şekilde geliştirir. Tarih, kültür, sanat ve bilimi aynı öğrenme ortamında deneyimlemek, öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme ve analitik yorum yapma yetilerini güçlendirir. Ayrıca disiplinlerarası projeler, farklı derslerde öğrenilen bilgilerin pekişmesini ve öğrencilerin bu bilgileri gerçek yaşam bağlamlarına aktarmasını kolaylaştırır. Bu da öğrenmeyi hem daha kalıcı hem de daha anlamlı hâle getirir.

“Yaratıcılık ve Üretim Odaklılık” teması, müze eğitimi ders planlarında öğrencilerin gözlemledikleri eserlerden ilham alarak özgün ürünler ortaya koymalarını merkeze alan bir yaklaşımı ifade eder. Yaratıcılık ve üretim odaklılık, öğrencilerin müze deneyiminden edindikleri izlenimleri yalnızca bilgi düzeyinde bırakmayıp onları somut, özgün ve estetik değeri olan çalışmalara dönüştürmesini hedefler. Bu tema, sanatın ifade gücünü kullanarak öğrencilerin hayal gücünü geliştirmelerini, estetik bakış açılarını zenginleştirmelerini ve kendi fikirlerini özgün biçimlerde ortaya

koymalarını sağlar. Müze eğitimi bağlamında yaratıcılık, geçmişten gelen eserleri kopyalamak yerine onlardan esinle yeni anlamlar üretmeyi ve özgün tasarımlar geliştirmeyi içerir. Bu temayı taşıyan planlarda, öğrenciler genellikle müzede gözlemledikleri eserlerden yola çıkarak çizim, heykel, kolaj, afiş, karakter tasarımı, hikâye, drama ya da dijital tasarım gibi çeşitli yaratıcı ürünler ortaya koyarlar. Süreçte özgünlük, estetik düzenleme, teknik beceriler ve temaya uygunluk ön plandadır. Üretim aşaması sadece bireysel değil, bazen de grup çalışması şeklinde gerçekleşir. Böylece hem bireysel yaratıcılık hem de iş birliği içinde üretme deneyimi kazanılır. Örneğin Plan 2’de müzedeki cerrahi aletlerden esinlenerek hayali karakterler tasarlama ve bu karakterlere hikâye oluşturma etkinlikleri yer almaktadır. Plan 6’da Hitit sembollerinden ilhamla özgün sembol ve kompozisyon tasarlama etkinlikleri bulunmaktadır. Plan 12’de sanal müze gezileriyle oluşturulan koleksiyondan yola çıkarak çeşitli tekniklerle özgün sanat nesnesi üretme etkinliği yer almaktadır. Plan 15’te ise, geleneksel oyuncaklardan ilhamla yeni oyuncak tasarlama ve görsel ifade biçimlerini kullanma etkinliklerine yer verilmiştir. Yaratıcılık ve üretim odaklı çalışmalar, öğrencilerin hem sanatsal teknik becerilerini hem de problem çözme, hayal gücü ve özgün düşünme yetilerini geliştirir. Kendi ürettikleri çalışmalara sahip çıkmaları, öğrencilerin öz güvenini artırır ve öğrenmeye karşı içsel motivasyonlarını güçlendirir. Ayrıca, müze deneyiminden sonra ortaya çıkan somut ürünler, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını ve öğrendiklerini pekiştirmelerini sağlar. Bu ürünler sergilendiğinde, öğrenciler toplumla da paylaşım yaparak kültürel değerlerin aktarımında aktif rol üstlenir.

“Empati ve Hikâyeleştirme” teması, müze eğitimi ders planlarında öğrencilerin geçmişte yaşamış insanlarla, tarihi olaylarla ve kültürel objelerle duygusal bağ kurmasını sağlayan, öğrenme sürecine insani bir boyut ekleyen yaklaşımı ifade eder. Empati ve hikâyeleştirme, öğrencilerin müzede gördükleri eserleri yalnızca estetik veya bilgi değeri açısından değil, onların ardındaki insani hikâyeler ve duygular üzerinden anlamlandırmalarını hedefler. Bu yaklaşım, öğrencilerin “eser bana ne anlatıyor?” veya “bu nesne konuşabilseydi neler söylerdi?” gibi sorularla geçmişe duygusal bir yolculuk yapmalarını sağlar. Hikâyeleştirme ise bu empatiyi somutlaştırarak öğrencilerin eserleri kendi bakış açılarıyla yeniden anlatmasına, canlandırmasına veya yazılı/sözlü metinlere dönüştürmesine olanak tanır. Bu temayı taşıyan planlarda, öğrencilere genellikle bir eser, obje veya sahne seçmeleri ve bu

seçim üzerinden karakterin, objenin ya da mekânın gözünden bir hikâye kurmaları istenir. Bu hikâye mektup, günlük, kısa öykü, diyalog ya da drama Şeklinde olabilir. Çoğu zaman eserlerin tarihi bağlamı da hikâyeye entegre edilir, böylece kurgu hem yaratıcı hem de bilgi temelli olur. Yöntem, ğrencilerin hayal gücünü, duygusal zekâsını ve ifade becerilerini aynı anda geliştirir. Örneğin Plan 1’de Pera Müzesi’nde seçilen tablodaki karakterin bakış açısından bir mektup yazma etkinliği, Plan 8’de Zeugma Mozaik Müzesi’nde mozaik sahnelerindeki karakterleri drama ile canlandırma ve hikâye oluşturma etkinliği, Plan 9’da İstanbul Arkeoloji Müzesi’nde seçilen eserin “ağzından” geçmişini anlatan bir hikâye yazma ve grup hâlinde canlandırma etkinliği ve Plan 16’da sanal müze gezisi kapsamında farklı müzelerden seçilen eserleri bir bütün hikâyeye dönüŐtürerek sunma etkinliği yer almaktadır. Plan 20’de öğrenciler, müze ziyaretinde seçtikleri bir eseri “konuŐturarak” geçmişine dair bir kısa öykü yazmaktadır. Eserin hangi dönemde, kimler tarafından ve hangi amaçla kullanıldığını, onun ağzından ve duygularıyla aktarırlar. Böylece ğrenci, objeyle duygusal bağ kurar, geçmişi yalnızca tarihî bilgi olarak değil, insani bir hikâye olarak deneyimler. Empati ve hikâyeleştirme teması, öğrencilerin tarihî ve kültürel mirasa sadece bilgi düzeyinde değil, duygusal bir perspektiften yaklaŐmalarını sağlar. Bu sayede öğrenciler, geçmiŐteki yaşam biçimlerini, değerleri ve duyguları daha derinden kavrar. Hikâyeleştirme süreci, dil becerilerinin gelişmesine, yaratıcılığın güçlenmesine ve sanatsal ifade çeŐitliliėinin artmasına katkıda bulunur. Ayrıca, empati becerisi geliŐen öğrenciler, farklı kültürlere ve dönemlere karşı daha anlayıŐlı ve saygılı bir tutum sergiler. Bu da müze eğitiminin evrensel değerler kazandırma amacına doğrudan hizmet eder.

“Somut rnlerin Sergilenmesi” teması, müze eğitimi ders planlarında öğrencilerin müze ziyareti ve atölye çalışmaları sonucunda ortaya koydukları ürünlerin görünür kılınmasını, paylaŐılmasını ve değerlendirilmesini merkeze alan bir yaklaşımdır. Somut rnlerin sergilenmesi, öğrencilerin ürettikleri çalışmaları yalnızca sınıf içinde değil, okul genelinde ya da daha geniş topluluklarda görünür hâle getirmeyi hedefler. Bu yaklaşım, öğrencilerin öğrenme sürecini tamamlamalarının ötesinde, ortaya koydukları eserlerin değerli olduğunu hissetmelerini ve kültürel miras aktarımında aktif rol almalarını sağlar. Sergileme süreci, öğrencinin kendi ürününü sahiplenmesini ve bu ürün üzerinden iletişim kurmasını teşvik eder. Bu temaya sahip planlarda, müze eğitimi süreci “retim” ile sınırlı kalmaz; üretilen çalışmalar afiş,

pano, sergi alanı veya dijital platformlarda paylaşılır. Sergileme, genellikle ürünün anlamının, yapım sürecinin ve ilham kaynağının sözlü veya yazılı olarak açıklanmasıyla desteklenir. Bu süreç, öğrencilerin sunum becerilerini geliştirir ve birbirlerinin çalışmalarından öğrenme imkânı yaratır. Ayrıca sergiler, aileler ve okul topluluğu için kültürel miras bilincinin yaygınlaştırılmasına da katkı sunar. Örneğin Plan 4’te müze sonrası yapılan çizimlerin “Geçmiş Tarihe Konuk Oluyorum” başlığıyla panoda sergilenmesi, Plan 7’de Rahmi Koç Müzesi’nde müze eserlerinin korunmasına dair afişlerin okul koridorlarında sergilenmesi, Plan 10’da Oyunca Müzesi’nde öğrencilerin kendi “oyuncak müzesi” koleksiyonlarının sınıfta sergilenmesi ve Plan 14’te kolaj çalışmalarının sunulması ve seçilen oyuncakın hikâyesinin paylaşılması gibi etkinlikler yer almaktadır. Plan 19’da öğrenciler, müze ziyareti sonrasında yaptıkları çizim, afiş ve küçük maketleri okulun sergi alanında “Benim Müzem” başlığıyla düzenlenen bir etkinlikte sunmaktadır. Bu sergide hem eserler hem de öğrencilerin süreç boyunca tuttukları gözlem notları yer alır. Bu, hem öğrencilerin üretimlerini görünür kılar hem de okul topluluğunda kültürel miras farkındalığını artırır. Somut ürünlerin sergilenmesi, öğrencilerin öğrenme sürecine kattıkları değerin somut bir çıktıya dönüştüğünü görmelerini sağlar. Bu durum, öğrencilerde gurur, özgüven ve aidiyet duygusu oluşturur. Sergi ortamı, akranlar arası etkileşimi ve yapıcı geri bildirim kültürünü destekler. Ayrıca, eserlerin okul veya toplumla paylaşılması, kültürel miras farkındalığının yaygınlaşmasına ve öğrencilerin bu bilinci yalnızca öğrenen değil, aktaran bireyler olarak içselleştirmesine katkıda bulunur.

“Müze Eğitiminin Aşamalarına Uyum” teması, ders planlarında müze eğitiminin yalnızca ziyaret anından ibaret olmadığını, bunun öncesi, sonrası ve sonrasını kapsayan bütüncül bir süreç olduğunu esas alan yaklaşımı ifade eder. Bu tema, müze eğitiminin üç temel aşamasını -müze öncesi hazırlık, müze ziyareti, müze sonrası değerlendirme ve üretim- planlı şekilde uygulamayı hedefler. Amaç, öğrencilerin müze deneyiminden maksimum faydayı sağlaması, gezi sürecini anlamlı bağlamlara oturtması ve edindiği bilgiyi pekiştirmesidir. Bu yapılandırılmış süreç, öğrenmeyi rastlantısal olmaktan çıkarıp planlı, hedef odaklı ve kalıcı hâle getirir. Bu temaya sahip planlarda müze öncesi aşamada öğrencilere gezi konusu hakkında bilgi verilir, kavramlar tanıtılır, merak uyandırıcı sorular sorulur ve gezi kuralları hatırlatılır. Müze ziyareti aşamasında öğrenciler aktif gözlem yapar, rehber anlatımlarını dinler, not alır, fotoğraf çeker veya

Çizim yapar. Müze sonrası aşamada ise elde edilen gözlemler; çizim, hikâye, afiş, maket, kolaj gibi yaratıcı çalışmalara dönüştürülür ve bunlar sergilenir ya da sunulur. Böylece ğrenme, hazırlık–uygulama–değerdendirme döngüsü içinde tamamlanır. Örneğın Plan 1’de Pera Müzesi’nde müze öncesi oryantalist resimler hakkında bilgi verilmesi, müze sırasında gözlem ve eşleştirme çalışması, sonrasında mektup yazma etkinliğı, Plan 8’de Zeugma Mozaik Müzesi’nde ziyaret öncesi mozaik sanatı tanıtımı, müzede çizim ve hikâye oluşturma, sonrasında kolaj çalışması ve Plan 13’te Samsun Tarihî İzleri etkinliğı kapsamında ön hazırlık sunumu, müzede gözlem ve eskiz, sonrasında renklendirme ve sunum çalışması gibi etkinlikler yer almaktadır. Plan 18’de müze eğıtimi süreci üç aşamada yürütülür: Ziyaret öncesinde öğrencilere müze hakkında bilgi verilir, eserler üzerine düşünmeleri için sorular hazırlanır. Müze sırasında öğrenciler küçük gruplar hâlinde drama çalışmaları yapar, seçilen sahneleri canlandırır. Ziyaret sonrasında ise bu sahneler üzerinde değerdendirme yapılır, öğrenciler yaşadıkları deneyimi yazılı olarak ifade eder ve grup sunumları ile paylaşır. Müze eğıtiminin aşamalarına uyum, öğrencilerin öğrenme sürecini planlama, zamanı etkili kullanma ve bilgiyi farklı aşamalarda pekiştirme becerilerini geliştirir. Müze ncesi aşama, merak ve motivasyonu artırırken; müze sırası aşama, deneyimsel öğrenmeyi sağlar; müze sonrası aşama ise bilgiyi kalıcı hâle getirir ve öğrencilerin kendi ürünlerini ortaya koymasına imkân tanır. Bu bütüncül yaklaşım, hem akademik hem de sosyal-duygusal öğrenmeyi destekler ve müze eğıtiminin etkisini uzun vadeye taşır.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırma bulguları, Müze Eğitimi dersinde öğretmen adaylarının katılım düzeylerinin genel olarak yüksek olduğunu ve öğrenme süreçlerinin çok boyutlu şekilde gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. İlk haftalardaki teorik oturumlarda katılım daha pasif olsa da bu süreç, uygulamalara temel oluşturan kavramsal çerçevenin kazanılması açısından kritik bir işlev görmüştür. Hein (1998) ile Falk ve Dierking'in (2000) vurguladığı gibi teori ve uygulamanın dengeli biçimde harmanlanması öğrenme sürecinin etkinliğini artırmış, sonraki haftalardaki uygulamalı etkinliklere anlam kazandırmıştır. Uygulamalara geçilmesiyle birlikte adayların katılımı belirgin biçimde artmış, özellikle serbest müze gezisi öz-yönelimli öğrenmeye (Knowles, 1975) örnek teşkil etmiş; “Ben Müzesi” etkinliği ise kişisel bağ kurmayı ve hikâyeleştirmeyi desteklemiştir (Hooper-Greenhill, 2007).

Takip eden haftalarda oyun temelli etkinlikler, grup çalışmaları ve yaratıcı tasarım süreçleri katılımı en üst düzeye taşımış; bu bulgular Nicholson'ın (2005) oyun temelli öğrenmede rol alma ve bağlamsal farkındalığın önemine, Vygotsky'nin (1978) sosyal etkileşim yoluyla öğrenme yaklaşımına ve Eisner'in (2002) sanat eğitiminin yaratıcı yönünü öne çıkaran görüşlerine paralel sonuçlar üretmiştir. Ayrıca literatürde (Cleaver, 1988; Hooper-Greenhill, 1996) müzelerin durağan bilgi aktarımından çok dinamik, etkileşimli ve kültürel farkındalık kazandıran ortamlar olduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamda elde edilen bulgular, müze eğitimi dersinde teori–uygulama bütünlüğünün sağlanmasının, öğretmen adaylarının yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme ve mesleki kimlik gelişimine önemli katkılar sunduğunu göstermektedir.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırma bulguları, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun müze eğitimi dersine yönelik olumlu görüş bildirdiğini ortaya koymaktadır. Katılımcılar ders sonunda müze kavramını daha bütüncül biçimde tanımlayabildiklerini, müze ziyaretlerinin öğrenmenin kalıcılığını artırdığını ve etkinliklerin öğrenme sürecine önemli katkılar sağladığını belirtmiştir. Ayrıca müzelerin sanat eğitiminde vazgeçilmez bir rol üstlendiği, estetik duyarlılığı geliştirdiği ve kültürel farkındalık

kazandırdığı görüşü ön plana çıkmıştır. Bu bulgular, Hein'in (1998) öğrenmede deneyimsel boyutun önemini vurgulayan yaklaşımıyla ve Hooper-Greenhill'in (2007) müzeleri bireylerin kültürel kimlik inşasında aktif bir öğrenme mekânı olarak değerlendiren görüşleriyle örtüşmektedir.

Öğretmen adaylarının en sık dile getirdiği katkılardan biri, müze eğitiminin yaparak-yaşayarak öğrenme imkânı sunmasıdır. Falk ve Dierking'in (2013) bağlamsal öğrenme modeli, öğrenmenin yalnızca bilişsel süreçlerle değil, duyuşsal ve sosyal boyutlarla da pekiştirildiğini savunur. Bu araştırmada da müzelerin bireysel deneyim, grup etkileşimi ve estetik katılım üzerinden çok boyutlu öğrenme sağladığı görülmüştür. Cleaver'in (1988) müzeleri durağan bilgi depoları yerine canlı ve dinamik ortamlar olarak tanımlaması, adayların derse ilişkin olumlu görüşlerini desteklemektedir.

Bununla birlikte, bulgular öğretmen adaylarının müze gezisi düzenleme sürecinde bazı zorluklar yaşadıklarını da göstermektedir. Katılımcıların yarıdan fazlası, müze ziyaretlerini planlama ve organizasyon süreçlerinde güçlük çektiklerini belirtmiştir. Bu durum, müze eğitiminin yalnızca pedagojik değil, aynı zamanda organizasyonel becerileri de kapsamı gerektiğini göstermektedir. Hooper-Greenhill'in (1996) müzeleri çağdaş eğitim anlayışıyla uyumlu, öğrenmenin etkin biçimde yürütüldüğü merkezler olarak tanımlaması dikkate alındığında, öğretmen adaylarının bu işlevi kendi mesleki pratiklerine nasıl entegre edeceklerini öğrenmeleri önem arz etmektedir.

Genel olarak sonuçlar, müze eğitimi dersinin öğretmen adaylarının mesleki bakış açılarını genişlettiğini, farklı öğretim yöntemlerini deneyimlemelerini sağladığını ve sanat eğitime yönelik olumlu tutumlarını güçlendirdiğini göstermektedir. Bulgular, hem Hein (1998) ve Falk ve Dierking'in (2000, 2013) öğrenme kuramlarıyla hem de Hooper-Greenhill'in (2007) müze merkezli eğitim anlayışıyla uyumlu olup, müzelerin sanat eğitimi programlarında etkin bir öğrenme ortamı olarak kullanılmasının öğretmen yetiştirme sürecine önemli katkılar sunduğunu ortaya koymaktadır.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırma bulguları, öğretmen adaylarının müze eğitimi sonrası hazırladıkları ders planlarının kültürel miras bilinci odaklı olduğunu göstermektedir. Planlarda

öğrencilerin eserleri tarihî, toplumsal ve kültürel bağlamlarıyla incelemeleri, geleneksel motif ve tekniklerden esinlenerek özgün ürünler üretmeleri öne çıkmıştır (Hooper-Greenhill, 2007; Hein, 1998; Chatterjee ve Hannan, 2016). Bu yaklaşım, öğrencilerin kültürel kimliklerini güçlendirirken evrensel kültürel mirasın korunmasına yönelik sorumluluk bilincini de geliştirmektedir.

Öğretmen adaylarının planları öğrenci merkezli ve etkileşimli yöntemleri sistematik olarak içermektedir. Açık uçlu sorular, grup tartışmaları, drama ve eskiz çalışmaları gibi etkinlikler, öğrencilerin bilgiyi pasif olarak almak yerine sorgulamalarına ve yorumlamalarına imkân tanımaktadır (Bonwell ve Eison, 1991; Peker, 2014; Alkaya, 2025). Bu yöntemler, hem bireysel yaratıcılığı hem de iş birliği ve iletişim becerilerini geliştirmekte, öğrencilerin öğrenme sürecine yüksek düzeyde katılım göstermelerini sağlamaktadır (Johnson ve Johnson, 2009).

Ders planlarında ayrıca disiplinlerarası ve yaratıcı üretim odaklı yaklaşımlar ön plana çıkmaktadır. Sanat, tarih, coğrafya ve fen bilimleri gibi farklı disiplinlerin bir arada kullanılması, öğrencilerin bilgileri bütüncül şekilde anlamlandırmasını sağlamaktadır (Beane, 1997; Drake ve Burns, 2004). Çizim, heykel, drama, kolaj ve dijital tasarım gibi yaratıcı üretimler, öğrencilerin gözlem, problem çözme, özgün düşünme ve estetik becerilerini geliştirmekte, öğrenmenin hem bilişsel hem de duyuşsal boyutlarını desteklemektedir (Eisner, 2002; Craft, 2005; Sawyer, 2011).

Son olarak, öğretmen adaylarının planları empati, hikâyeleştirme ve ürünlerin sergilenmesi yöntemlerini içermektedir. Öğrencilerin hikâyeler kurarak ve ürünlerini sergileyerek öğrenme sürecine anlam katmaları, hem sosyal-duygusal becerilerini geliştirmekte hem de kültürel mirasın toplumsal paylaşımını sağlamaktadır (Bruner, 1990; Barton ve Levstik, 2004; Bandura, 1997). Öncesi–sırası–sonrası yapılandırılmış süreçler, öğrenmenin kalıcılığını artırmakta ve müze deneyimini tek seferlik bir gezi olmaktan çıkararak planlı, hedef odaklı bir eğitim deneyimine dönüştürmektedir (Hein, 1998; Kolb, 1984).

5.2. Öneriler

Araştırma bulgularına dayanarak sanat eğitimi sürecinde müzelerin daha etkin kullanılabilmesi için çeşitli öneriler geliştirilmiştir. Öncelikle öğretmen adaylarının müze eğitimi dersleri kapsamında daha fazla uygulama temelli etkinlik tasarımları teşvik edilmeli ve doğrudan müze ortamında öğrenme süreçlerini deneyimlemeleri

sağlanmalıdır. Benzer şekilde hizmet içindeki öğretmenlere yönelik eğitim programlarında müze temelli öğretim yöntemlerine yer verilmeli, öğretmenlerin müze ziyaretlerini ders planlarına entegre edebilmeleri için rehber materyaller hazırlanmalıdır. Bu doğrultuda, okullarda müze ziyaretlerinin sistematik hale getirilmesi, yalnızca bilgi aktarımına değil aynı zamanda öğrencilerin eleştirel düşünme, yaratıcılık ve iş birliği becerilerini geliştirmeye dönük etkinliklerin planlanması önerilmektedir.

Müzelerin de eğitim işlevlerinin güçlendirilmesi önem taşımaktadır. Bu bağlamda müzeler, öğretmenler ve öğrenciler için rehberlik sağlayacak etkinlik materyalleri, dijital içerikler ve atölye programları hazırlamalıdır. Ayrıca müzelerin eğitim birimlerinin daha işlevsel hale getirilmesi, okullarla daha yakın iş birlikleri kurularak düzenli programlar geliştirilmesi yararlı olacaktır.

Öğretmen yetiştirme programları açısından ise müze eğitimi derslerinin eğitim fakültelerinde zorunlu ya da en azından seçmeli ders olarak programlara eklenmesi önerilmektedir. Ders içeriklerinin disiplinler arası bir bakış açısıyla güncellenmesi, öğretmen adaylarının farklı müze türlerinde gözlem ve uygulama yapabilmelerine fırsat tanınması önemlidir. Bunun yanında, ders planı hazırlama süreçlerinde müze tabanlı öğrenme etkinliklerine ağırlık verilerek adayların pedagojik yaratıcılıklarının desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Politika düzeyinde Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında iş birliği yapılarak müzelerin eğitimde etkin kullanımına yönelik projeler geliştirilmesi önerilmektedir. Öğrencilerin ve öğretmenlerin müze ziyaretlerini kolaylaştırmak amacıyla ulaşım, rehberlik ve materyal desteği sağlanmalıdır. Yerel yönetimlerin de sürece katılımı teşvik edilmeli ve müzelerin şehirlerin kültürel ve eğitsel merkezleri olarak işlev görmesi desteklenmelidir. Bunun yanı sıra üniversiteler de bu sürece dâhil edilerek öğretmen adaylarının müze temelli uygulamalar geliştirebileceği araştırma projeleri ve uygulama programları desteklenmeli, müzelerle ortak çalışmalar yürütmeleri için gerekli imkânlar sağlanmalıdır. Üniversite–müze iş birlikleri yoluyla öğretmen adaylarının akademik bilgi ile pratik deneyimi bütünleştirmeleri kolaylaştırılabilir.

Son olarak, ileride yapılacak araştırmalar açısından farklı bölgelerde ve farklı müze türlerinde benzer çalışmaların yürütülmesi, müze eğitiminin etkililiği konusunda

karşılaştırmalı veriler sunabilir. Ayrıca uzun vadeli araştırmalarla müze tabanlı öğrenme deneyimlerinin öğrencilerin akademik başarı, yaratıcılık ve kültürel bilinç gelişimine etkisi izlenebilir. Bunun yanı sıra dijital müze uygulamalarının eğitimde kullanımına yönelik araştırmaların artırılması, özellikle sanal müze ziyaretlerinin öğretim sürecine katkısının incelenmesi önemli görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Abacı, Oya. (1996). *Müze Eğitimi*. (Sanatta Yeterlilik Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Abacı, O. (2005). *Çocuk ve Müze*. İstanbul: Morpa Yayınları
- Acar, Ö. (1998). *Müzecilik ve Eğitim İlişkileri Kitapçığı* içinde (s.15, 32). Ankara: Müzeciler Derneği.
- Adıgüzel, Ö.(2000). *Müze pedagojisinin Türkiye'deki Yansımaları ve Müzelerdeki Yaratıcı Drama Uygulamaları*, Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar, Küreselleşme ve Yerelleşme, Tarih Vakfı, İstanbul
- Adıgüzel, H. Ö. (2006). Okul Dışında Farklı Bir iletişim ve Öğrenme Ortamı Olarak Çocuk Müzeleri. *Eğitim Bilim ve Toplum Dergisi*, 4 (14) 32-41.
- Alkaya, Y. (2025). Yaratıcı Drama Yöntemiyle Müzecilik Eğitimi: Katılımcı Deneyimlerine Dayalı Nitel Bir Araştırma. *Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 7, (1), 16-49
- Allan, D. A., (1963). Müzelerin Teşkilatlanması: Pratik Öğütler, 81-97, ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları, 2, Müzeler ve Anıtlar IX, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Arnas-Aktaş, Y. (2017). Oyun, Öğrenme ve Deneyimin Birleşimi: Çocuk Müzeleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12 (2), 17-30. <https://doi.org/10.21612/yader.2017.010>
- Artut, K. (2009). *Sanat Eğitimi-Kuramları ve Yöntemleri*, Anı Yayıncılık, 6. baskı, Ankara.
- Atagök, T. (1994). Kültür ve Toplum. I. Müzecilik Sempozyumu. Dz. K. K. Basımevi. İstanbul.
- Aydemir, B. (2010). *Sanat Eğitiminde Müzelerin Rolü: Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi Örneği*. Uzmanlık Tezi. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W H Freeman/Times Books/ Henry Holt & Co.
- Bank Street Yüsekokulu. (2025a). Graduate programs. Online: <https://graduate.bankstreet.edu/museum-studies-program/> Erişim Tarihi: 05.08.2025
- Bank Street Yüsekokulu. (2025b). History. Online: <https://www.bankstreet.edu/aboutbank-street/history/> Erişim Tarihi: 05.08.2025
- Barton, K. C., & Levstik, L. S. (2004). *Teaching history for the common good*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Beane, J.A. (1997) *Curriculum Integration: Designing the Core of Democratic Education*. Teachers College Press.
- Bender, M.T. (2005). John Dewey'nin Eğitime Bakışı Üzerine Yeni Bir Yorum, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 6(1), 13-19.
- Bilen, M. (2010). Öğretim, öğretme yöntemleri, (Ed. M. Bilen) Eğitimde ilke ve yöntemler: *Eğitim süreci, kavramlar, ilkeler, etkinlikler ve yöntemler* içinde 227-331. Ankara: Betik Kitap.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active Learning: Creating Excitement in the Classroom*. ASHE-ERIC Higher Education Report, Washington DC: School of Education and Human Development, George Washington University.

- Borghi, A. ve Caruana, F. (2015). Embodiment theory. In *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. Elsevier: Amsterdam, The Netherlands, Cilt 7, ss. 420–426.
- Boston Üniversitesi. (2025a). Graduate certificate in museum studies. Online: Erişim Tarihi: <http://www.bu.edu/academics/grs/programs/museum-studies/> Erişim Tarihi: 05.08.2025
- Boston Üniversitesi. (2025b). MA in museum education. Online: <https://www.bu.edu/academics/cfa/programs/museum-education/> Erişim Tarihi: 05.08.2025
- British Museum (2015). Experience and engage with the Museum's unique collection from across the world. <https://www.britishmuseum.org/learn/schools> Erişim Tarihi: 06.08.2025.
- Bruner, J. (1990). *Acts of meaning*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Buren, D. (2005). Müzenin işlevi. Artun, A. (Ed.), *Sanatçı Müzeleri*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Burnham, R. ve Kai Kee E. (2011). *Müze Dersleri Yorum ve Deneyim*. Onacak, A. (Çev.). İstanbul: Küy Yayınları.
- Buyurgan, S. ve Mercin, L. (2005). Görsel sanatlar eğitiminde müze eğitimi ve uygulamaları. *Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları*.
- Bülbül, H. (2016). Müze ile Eğitim Yoluyla Ortaokul Öğrencilerinde Kültürel Miras Bilinci Oluşturma. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 681-694.
- Chatterjee, H. J. ve Hannan, L. (2016). *Engaging the Senses: Object-Based Learning in Higher Education*. Routledge Taylor & Francis Group.
- Craft, A. (2005). *Creativity in Schools: Tensions and Dilemmas*. New York: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203357965>
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. (Çev. M. Bütün ve S. B. Demir). Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Çakır-İlhan, A. (2009). Educational studies in Turkish museums. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 1 (1), 342-346.
- Çakır-İlhan, A. (2010). Türkiye’de Müze Eğitimi. *Müze eğitimi seminerleri (2): Mardin müzeleri içinde* (Yay. Haz. Prof. Dr. Bekir Onur). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, No:18.
- Çakır-İlhan, A. Artar, Bıkmaz, F. Çiğdem, H. M., Okvuran, A., Karadeniz, C. Tezcan, A.K. Doğan, D. Kut, S. (2019). *Müze Eğitimi Kitabı*, Sibel Akbıyık, Uğur Kılıç, (Ed.), MEB, Öğretmen Yetistirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Çıldır, Z. ve Karadeniz, C. (2017). Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Görüşleri Bağlamında Müze Ve Müzede Eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, 214, 359-383.
- Demirel, İ. N. (2020). Sınıf Eğitimi Öğretmen Adaylarının Müzelerde Eğitim Uygulamalarına Yönelik Öz Yeterlikleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (1), 585-604.
- Dewey, J. (1934). *Art as Experience, Trad. it. L'arte Come Esperienza; La Nuova Italia*: Firenze, Italy.
- Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. New York: Macmillan Company.

- Dilli, R. (2017). Öğretmenlerin Müzelerin Öğrenme Ortamı Olarak Kullanımına İlişkin Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 46 (214) , 303-316, Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/36135/405938>
- Drake, S. ve Burns, R. (2004). *Meeting Standards through Integrated Curriculum*. Association for Supervision and Curriculum Development Alexandria, Virginia USA.
- Eisner, E. W. (2002). *The Arts and the Creation of Mind*. Yale University Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt1np7vz>
- Erbay, N. Ö. (2017). Müzelerde Dezavantajlı Gruplara Yönelik Eğitimler. *Milli Eğitim*, 214, 289-302.
- Falk, J. H. ve Dierking, L. D. (2000). *Learning from Museums: Visitor Experiences and the Making of Meaning*. Walnut Creek: AltaMira Press.
- Falk, J. H. ve Dierking, L. D. (2013). *The Museum Experience Revisited*. Walnut Creek, CA: Left Coast Press.
- Fırat, Ö. & Gülaçtı, İ. E. (2022). Sergileme Mekân ve Teknolojilerinin Tarih Boyunca Dönüşümü. *International Social Sciences Studies Journal*, 8(100), 2395-2411. <http://dx.doi.org/10.29228/sssj.63544>
- Fidan, N. (1985). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Alkım yay. Ankara.
- Gee, J. P. (2013). *The Anti-Education Era: Creating Smarter Students Through Digital Learning*. Palgrave Macmillan: London, UK.
- George Washington Üniversitesi. (2025). Museum education program - A master of arts in teaching in museum education. Online: <https://gsehd.gwu.edu/masters-museum-ed> Erişim Tarihi: 05.08.2025
- Gögebakan, Y. (2018). Alternatif öğrenme mekânları olarak müzelerin eğitim-öğretimde kullanılmasının önemi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (40), 9-41.
- Gözütok, D. (2011). Öğretim ilke ve yöntemleri. İstanbul: Ekinoks.
- Guba, E. G. & Lincoln, Y. S. (1994). *Handbook of qualitative research, Competing paradigms in qualitative research* (ss. 163-194). SAGE Publications.
- Haacke, H. (2005). *Müzeler-Bilinç Yöneticileri*. Artun, A. (Ed.), Sanatçı Müzeleri. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Hawkins, D. (1994). *Constructivism: Some History. The Content of Science: A Constructivist Approach to Its Teaching and Learning*. Ed. by Fensham, P. J. & Gunstone, R. F. & White, R. T., 9-13.
- Hein, G.E. (1995). The Constructivist Museum. *J. Educ. Mus.*, 16, 21-23.
- Hein, G. (1998). *Learning in the Museum*. London, UK: Routledge.
- Hein, G.E. (2005). The role of museums in society: Education and social action. *Curator*, 48, 357.
- Hein, G.E. (2006). *Museum Education. A Companion to Museum Studies*. John Wiley & Sons: Hoboken, NJ, USA, pp. 340-352.
- Hooper-Greenhill, E. (1991). *Writing a Museum, University of Leicester*, Departman of Museum Studies.
- Hooper-Greenhill, E. (1999). *Müze ve Galeri Eğitimi*, (Çev. Meltem Örgü Evren, Emine Gül Kapçı) Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Hooper-Greenhill, E. (2002). Developing a scheme for finding evidence of the outcomes and impact of learning in museums, archives and libraries: the conceptual framework:

Resource: The Council for Museums, Archives and Libraries and Learning Impact Research Project (LIRP).

- Hooper-Greenhill, E. (2007). *Museums and Education: Purpose, Pedagogy, Performance*. London & New York: Routledge.
- Hotcourses Turkey. (2019). Müze çalışmaları. Online: <https://www.hotcourses-turkey.com/study/training-degrees/international/museum-studies-courses/cgory/i13-3/sin/ct/programs.html> Erişim Tarihi: 13.08.2025
- Iannaccone, A. (2010). *Le condizioni sociali del pensiero: Contesti, attività e ricerca di senso*. Milano: Unicopli.
- ICOM (2010). Key concepts of Museology. (Ed: A. Desvallées and F. Mairesse) Published by Armand Colin. https://icofom.mini.icom.museum/wp-content/uploads/sites/18/2022/01/2010_key_concepts_of_museology_english.pdf
- International Council of Museums [ICOM]. Museum Definition. (2022). <https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/museum-definition/>
- İlhan, A., Artar, M., Okvuran, A., ve Karadeniz, C. (2011). *Müze Eğitimi Etkinlik Kitabı*. UNICEF.
- Johnson, D. W. ve Johnson, R. T. (2009). An Educational Psychology Success Story: Social Interdependence Theory and Cooperative Learning. *Educational Researcher*, 38, 365-379. <https://doi.org/10.3102/0013189X09339057>
- Jonassen, D. H. (2003). *Learning to Solve Problems with Technology : A Constructivist Perspective*. Upper Saddle River.
- Kamaraj, I. (2023). Öğrenme ortamından deneyim ortamına dönüşen müzeler *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 42-66.
- Kan, Ç. (2022). Eğitimde müze gezilerini konu edinen çalışmaların meta sentez yöntemiyle incelenmesi. *Library Archive and Museum Research Journal*, 5(5), 13-28. <https://doi.org/10.29228/lamre.63385>
- Karaca, N. H., Şenol, F. B., Akyol, T., ve Can-Yaşar, M. (2018). Anasınıfına devam eden çocuklar için bir müze gezisi örneği. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 2(2), 13-25.
- Karadeniz, C. (2020). Müzede Dijital Teknolojilerin Kullanımı ve Salgın Sürecinde Dijital Katılım. *İdil*, 70, 975-984.
- Karadeniz, C. ve Baloş, P. (2019). Okul Müzesi: Eğitim ve Okul Tarihine Etkileşimli Öğrenme Temelli bir Yaklaşım. *Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 1(2), 153-173.
- Karadeniz, C., Okvuran, A., Artar, M., İlhan, A. Ç. (2017). Müze Eğitiminde Dönüşümler: Kocaeli Müzesi'nde Eğitimcilerin Eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(214), 37-59.
- Karadeniz, C. ve Okvuran A. (2014). Müzede Bir Gece: Ankara Üniversitesi Öğrencileri ile Çorum Arkeoloji Müzesi'nde Müze Eğitimi. *İlköğretim Online*, 13(3), 865-879.
- Karadeniz, C., Okvuran, A., Artar, M. ve Çakır-İlhan, A. (2015). Yeni Müzebilim Bağlamında Müze Eğitimine Çağdaş Yaklaşımlar ve Müze Eğitimcisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 48 (2), 203-226.
- Kisiel, J. (2005). Understanding elementary teacher motivations for science fieldtrips. *Science Education*, 89 (6), 936-955.
- Klenke, K. (2016). *Qualitative Research In The Study Of Leadership*. Emerald Group Publishing Limited.

- Knowles, M. (1975). *Self-Directed Learning: A Guide for Learners and Teachers*. Chicago, IL: Follett Publishing Company.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Kumandaş-Öztürk, H. ve Kumandaş, H. (2025). Türkiye’deki Resmî Müzelerin Eğitim Amaçlı Kullanılma Durumunun İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25 (2), 404-417.
- Leicester Üniversitesi. (2025a). Museum studies MA, MSc, PgDip. Online: <https://le.ac.uk/courses/museum-studies-ma-msc/2025> Erişim Tarihi: 05.08.2025
- Leicester Üniversitesi. (2025b). About museum studies. <https://le.ac.uk/museumstudies/about> Erişim Tarihi: 05.08.2025
- Leicester Üniversitesi. (2025c). History. <https://le.ac.uk/museumstudies/about/history> Erişim Tarihi: 05.08.2025
- Lefebvre, H. (2014). *Mekânın üretimi*. (Çev. I. Ergüden). Sel Yayıncılık.
- Louvre Müzesi (2025). Our history. <https://www.ecoledulouvre.fr/en/ecole/our-history>
- Maccario, N. K. (2002). Müzelerin eğitim Ortamı Olarak Kullanımı, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 275–285.
- Madran, B. (1999). *Müze Türleri, Yeniden Müzeciliği Düşünmek*, (Derleyen; Tomur Atagök), Yıldız Teknik Üniversitesi Basım- Yayın Merkezi, İstanbul.
- Mamur, N. (2015). Resim-İş(Görsel Sanatlar) Öğretmen Eğitimi “Müze Eğitimi Ve Uygulamaları” Dersinde Görsel Kültür Kuramının Kullanımı, *NWSAEducation Sciences*, 1C0631, 10, (1), 29-53.
- MEB, (2018). *Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı*, Ankara. <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018121111026326-GORSEL%20SANATLAR.pdf>
- MEB (2022). Güzel Sanatlar Lisesi Müze Eğitimi Dersi Öğretim Programı. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü . https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2024118155312531-2022%20MU_ZE%20EG_I_TI_MI_%20DERSI_%20%C3%96%C4%99ERET%C4%B0M%20PROGRAMI.pdf
- MEB (2016). Güzel Sanatlar Lisesi Müze Eğitimi Dersi Öğretim Programı. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20241111133833652-M%C3%BCze%20E%C4%99itimi.pdf>
- MEB (2024a). Ortaöğretim Türk Dili Ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı. <https://cdn.eba.gov.tr/icerik/GorusOneri/2024ProgramlarOnayli/2024programturh9101112Onayli2.pdf>
- MEB (2024b). Ortaöğretim T.C. İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı. <https://cdn.eba.gov.tr/icerik/GorusOneri/2024ProgramlarOnayli/2024programink12Onayli2.pdf>
- MEB (2024c). Ortaöğretim Tarih Dersi Öğretim Programı. <https://cdn.eba.gov.tr/icerik/GorusOneri/2024ProgramlarOnayli/2024programtar910111Onayli2.pdf>
- MEB (2024d). Ortaöğretim Felsefe Dersi Öğretim Programı. <https://cdn.eba.gov.tr/icerik/GorusOneri/2024ProgramlarOnayli/2024programfel1011Onayli2.pdf>

- MEB (2024e). Ortaöğretim Coğrafya Dersi Öğretim Programı. <https://cdn.eba.gov.tr/icerik/GorusOneri/2024ProgramlarOnayli/2024programcog9101112Onayli2.pdf>
- Mercin, L. (2017). Müze eğitimi, bilgilendirme ve tanıtım açısından görsel iletişim tasarımı ürünlerinin önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 214 Bahar/201730 209-237.
- Mercin, L. ve Diksoy, İ. (2023). Cumhuriyetin 100. Yılında Bir İletişim Dili Olarak Bilgilendirme Tasarımlarının Müzelerdeki Kullanımı. *Journal of International Museum Education*, 5("Cumhuriyetin 100. Yılında Türkiye’de Müzecilik ve Müze Eğitimi" Özel Sayısı), 91-107. <https://doi.org/10.51637/jimuseumed.1371927>
- Metropolitan Sanat Müzesi. (2019a). Educators. Online: <https://www.metmuseum.org/learn/educators> Erişim Tarihi: 06.08.2019
- Metropolitan Sanat Müzesi. (2019b). Learning resources <https://www.metmuseum.org/learn/learning-resources> Erişim Tarihi: 06.08.2025
- Müze ve Eğitim Bildirgesi (1998), ODTÜ Geliştirme Vakfı, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Alman Kültür Merkezi işbirliği ile 30 Eylül-2 Ekim 1998 tarihleri arasında gerçekleştirilen “Müze ve Eğitim” Semineri Sonuç Bildirgesi, Ankara.
- New York Üniversitesi (2025a). Master of arts in museum studies Making the world's renowned museums your classroom. Online: <https://as.nyu.edu/departments/museumstudies/graduate/ma-in-museum-studies.html> Erişim Tarihi: 05.08.2025
- New York Üniversitesi (2025b). Museum studies courses. <https://as.nyu.edu/content/nyu-as/as/departments/museumstudies/courses.html> Erişim Tarihi: 05.08.2025
- Nicholson, S. (2015). A Recipe for Meaningful Gamification. In Wood, L. & Reiners, T., eds. *Gamification in Education and Business*, New York: Springer. 1-20. <https://scottnicholson.com/pubs/recipepreprint.pdf>
- Okan, B. (2018). Günümüz Müzecilik Anlayışındaki Yaklaşımlar ve Müze Oluşumunu Etkileyen Unsurlar. *Tykhé Sanat Ve Tasarım Dergisi*, 3(4), 215-242.
- Okvuran, A. (2012). Development of Creative Drama in the Museum as a Teaching Method in Turkey. *Education and Science*, 37, 170-180.
- Okvuran, A. ve Karadeniz, C. (2019). Okul-dışı öğrenme sürecinde müzelerde kullanılan yöntem ve teknikler. A.İ. Şen (Ed.). I. Uluslararası İnfomal Öğrenme Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı (s.139-146). ICIL Yayın.
- Onur, B. (1998). Müze kültürü ve eğitimi. *Milliyet Sanat Dergisi*, 436, 7-8.
- Onur, B. (2010). Müze eğitimi ve çocuk müzeleri. Müze Eğitim Seminerleri (2). *Mardin Müzeleri*. Ankara: ÇOKAUM ve Mardin Valiliği Yayını.
- Onur, B. (2012). *Çağdaş Müze Eğitim ve Gelişim Müze Psikolojisine Giriş*. İmge Kitabevi, Ankara.
- Onur, B. (2013). *Müze ve Oyun Kültürü*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Özkasım, H. ve Ögel, S. (2005). Türkiye’de Müzeciliğin Gelişimi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, 2, (1), 96-102.
- Peker, N. (2014). *Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımı ve sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Aksaray Üniversitesi.
- Polat, S. (2009). *Sosyal Bilgilerde Kültürel Miras Konularının Öğretimi*, Pegem Akademi Yayıncılık.

- Preziosi, D. (2009). *The Art of Art History: A Critical Anthology*. Oxford History of Art.
- Rodin Müzesi (2025a). Handicap et Champ Social. <https://www.musee-rodin.fr/education/education-artistique-et-culturelle/handicap-et-champ-social>
- Rodin Müzesi (2025b). Re-opening of the Musée Rodin - Meudon on March 25th. <https://www.musee-rodin.fr/en/musee/agenda/re-opening-musee-rodin-meudon-march-25th>
- Saban, A. (2002). *Öğrenme-Öğretme Süreci*. Ankara: Nobel Yayınları.
- San, İ. (2007). Eğitim ve Müze Semineri. 18-21 Ekim 2007. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sawyer, R. K. (Ed.). (2011). *Structure and Improvisation in Creative Teaching*. New York: Cambridge University Press.
- Schommer, P. (1963). Müzelerin idaresi, Müzelerin Teşkilatlanması-Pratik Öğütler, UNESCO ICOM, Ankara: Türkiye Milli Komitesi Yayınları.
- Seidel, S. ve Hudson, K. (1999). *Müze eğitimi ve kültürel kimlik uluslararası iki çalışma raporu*, Bahri Ata. (Çev.). Ankara Üniversitesi Rektörlüğü: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Anabilim Dalı Yayınları No:1.
- Şahan, M. (2005). Müze ve Eğitim. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (4), 487-501.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2025). Türkiye’de Müzecilik. <https://kvmgm.ktb.gov.tr/tr-69904/turkiye39de-muzecilik.html>
- TDK (2025). “Müze” <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 11.08.2025
- Tezcan-Akmehmet, K. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Arkeoloji Müzelerinin Nesne Merkezli Eğitim Etkinlikleriyle Kullanılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı Sanat Tarihi Programı.
- Tezcan-Akmehmet, K. ve Ödekan, A. (2006). Müze eğitiminin tarihsel gelişimi. *İTÜ Dergisi/b*, 3(1), 47-58.
- Todino, M.D. (2024). *Didattica e Tecnologie per i Beni Culturali: Prospettive Inclusive*. Pensa: Lecce, Italy.
- Todino, M. D. & Campitiello, L. (2025). Museum Education. *Encyclopedia* 5, (3), 1-14. <https://doi.org/10.3390/encyclopedia5010003>
- Torrance, E. (1988). The Nature of Creativity as Manifest in Its Testing. In R. Sternberg (Ed.), *The Nature of Creativity* (pp. 43-73). New York: Cambridge University Press.
- Uçar, A. (t. y.). Sanat Eğitiminde Müzelerin Eğitimsel Roller ve İşlevleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/16754#:~:text=Bireyler%20%C3%BCzerinde%20fark%C4%B1ndal%C4%B1k%20yaratmak%2C%20%C3%B6%C4%9Frenme,%C3%A2deta%20bir%20okul%20g%C3%B6revi%20g%C3%B6r%C3%BCrler.>
- UNESCO (2015). Recommendation concerning the Protection and Promotion of Museums and Collections, their Diversity and their Role in Society, adopted by the General Conference at its 38th session, Paris, 17 November 2015. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245176.page=2>
- UNESCO. (2025a). Our history. Online: <https://www.unesco.org/en/brief/history?hub=171411> Erişim Tarihi: 06.08.2025
- UNESCO. (2025b). Digital Library. Online: <https://unesdoc.unesco.org/> Erişim Tarihi: 06.08.2025

- UNESCO Türkiye Millî Komisyonu. (2017). UNESCO Öğrenen şehirler küresel ağı. Online: http://www.unesco.org.tr/Content_Files/Content/Programlar/osabsunum.pdf Erişim Tarihi: 06.08.2025
- Ünveren-Kapanadze, D. (2019). Vygotsky'nin Sosyo- Kültürel ve Bilişsel Gelişim Teorisi Bağlamında Türkçe Öğretiminin Değerlendirilmesi. *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 47, 181-195.
- Veldhuizen, A. (2017). *Education Toolkit: Methods & Techniques from Museum and Heritage Education*. https://ceca.mini.icom.museum/wp-content/uploads/sites/5/2018/12/2017-10-08_Education_toolkit_-_e-book_EN.pdf
- Vygotsky, L. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Process*. Cambridge Mass: Harvard University Press.
- Weinstein, C. and Mayer, R. (1986) The Teaching of Learning Strategies. In: Wittrock, M., Ed., *Handbook of Research on Teaching*, Macmillan, New York, 315-327.
- Yıldırım, M. (2025). Coğrafya ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul dışı öğrenme uygulamalarının (gezi) analizi ve şehre yönelik turizm farkındalıklarının incelenmesi: Samsun örneği. *Journal of Anatolian Geography*, 2(2), 90-100.
- Zimmerman, B. J. (2000). Attaining Self-Regulation: A Social Cognitive Perspective. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich, & M. Zeidner (Eds.), *Handbook of Self-Regulation* (pp. 13-39). San Diego, CA: Academic Press.

EKLER

EK-1 Etik Kurul Onayı

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
23.02.2024	2	2024-207

KARAR NO: 2024-207
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisi Nesrin ŞİRİN'in Doç. Dr. Selma KARAAHMET BALCI danışmanlığında "Resim-İş Eğitimi Müze Eğitimi Dersinde Uygulanan Tekniklerin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezine ilişkin anket ve gözlem çalışmalarını içeren 38884 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisi Nesrin ŞİRİN'in Doç. Dr. Selma KARAAHMET BALCI danışmanlığında "Resim-İş Eğitimi Müze Eğitimi Dersinde Uygulanan Tekniklerin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezine ilişkin anket ve gözlem çalışmalarının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

Ek-2 Anket Formu

I. BÖLÜM

1. Müze kavramını eksiksiz tanımlayabilirim.

Kesinlikle evet () Evet () Kararsızım () Hayır () Kesinlikle Hayır ()

2. Müze ziyaretinin kalıcı öğrenmede etkin rolü vardır

Kesinlikle evet () Evet () Kararsızım () Hayır () Kesinlikle Hayır ()

3. Müze ziyareti sırasında etkinlikler yapılır.

Kesinlikle evet () Evet () Kararsızım () Hayır () Kesinlikle Hayır ()

4. Müzeye gezi düzenlemek zordur.

Kesinlikle evet () Evet () Kararsızım () Hayır () Kesinlikle Hayır ()

5. Sanat eğitiminde müzenin kullanılması gereklidir.

Kesinlikle evet () Evet () Kararsızım () Hayır () Kesinlikle Hayır ()

6. Sanat eğitiminde müzeler bireyin görsel, ruhsal ve estetik yönlerini geliştirmeye katkı sağlar.

Kesinlikle evet () Evet () Kararsızım () Hayır () Kesinlikle Hayır ()

7. Sanat eğitiminde müzeler yaparak-yaşayarak öğrenmeye olanak sağlar.

Kesinlikle evet () Evet () Kararsızım () Hayır () Kesinlikle Hayır ()

8. Sanat eğitiminde müzeler eğitim merkezi olarak kullanılır.

Kesinlikle evet () Evet () Kararsızım () Hayır () Kesinlikle Hayır ()

9. Sanat eğitiminde kültürel değerlerin aktarılmasında müzeler aracı kurum görevi görür.

Kesinlikle evet () Evet () Kararsızım () Hayır () Kesinlikle Hayır ()

10. Müzeler sanat tarihi aracılığıyla sanat eserinin yapıldığı dönemin sosyal, kültürel, sanatsal ve siyasi durumu hakkında bilgi verir.

Kesinlikle evet () Evet () Kararsızım () Hayır () Kesinlikle Hayır ()

Ek-3 Müze Ders Planı Şablonu

TEMA: Miras / Sanat

SINIF DÜZEYİ: Okul Öncesi / İlkokul / Ortaokul / Lise

ETKİNLİĞİN ADI:

ETKİNLİĞİN AMACI:

ETKİNLİĞİN GELİŞTİRMEK İSTEDİĞİ YETKİNLİKLER:

ETKİNLİĞİN YAPILACAĞI YER:

KULLANILAN ARAÇ-GEREÇLER:

KULLANILAN YÖNTEM, TEKNİK, STRATEJİLER:

ETKİNLİĞİN YAPILIŞI:

Etkinliğin Girişi:

Etkinliğin Gelişimi:

Etkinliğin Sonuçlandırılması:

DEĞERLENDİRME:

*’’Etkinliğin Amacı’’ bölümüne; okul öncesi / 1-8 görsel sanatlar / 9-12 görsel sanatlar öğretim programında yer alan kazanımlardan geliştireceğiniz etkinlik planı ile ilişkili olanlar yazılacak.

*’’Etkinliğin geliştirmek istediği yetkinlikler’’ bölümü için ilgili öğretim programından yararlanabilirsiniz.

Ek-4 Ben Müzesi Envanter Fişi

BEN MÜZESİ ENVANTER FİŞİ

Envanter fişi, size ait bir taşınır ya da taşınmaz bir varlığı oluşturan bütün öğelerin miktar, değer, hikâye vb. özellikleriyle ayrıntılı olarak gösterildiği belgedir. Kendinize ilişkin seçmiş olduğunuz nesnenin envanter fişini aşağıda talep edilen bilgiler doğrultusunda hazırlayınız.

Nesneye ait resim

Nesne Adı:

Nesne Ölçüleri:

En:

Boy:

Yükseklik:

Derinlik:

Nesnenin Ait Olduğu Dönem: |

Nesnenin Malzeme Tanımı:

Nesnenin Açıklaması:

Nesnenin Koleksiyona Geliş Şekli:

Nesnenin Hikayesi:

Envanterin Kayıt Tarihi:

Ek-5 Müze Sepeti Oyunu

MÜZE SEPETİ OYUNU

Sınıf: 1-12. Sınıflar

Süre: 15-20 dk

Yer: Açık alan

ETKİNLİĞE HAZIRLIK:

Sınıfta veya açık alanda öğrencilerin sosyal mesafeye uygun olarak ayakta çember olabilmeleri için durmaları gereken yerler belirlenir. Belirlenen yerlere anahtar kavramlar yerleştirilir.

ANAHTAR KAVRAMLAR:

- *Kurtuluş Yolu
- *Bandırma Vapuru
- *Tütün İskelesi
- *Mantika Palas
- * Onur Anıtı

ETKİNLİK :

Beş kavram üçer kere yazılarak karışık şekilde oyun alanına yerleştirilir. Her kavramı bir kişi temsil edecek şekilde 15 öğrenci ayakta çember oluşturur. Bir öğrenci de ebe olmak üzere çemberin içinde yer alır.

Dairenin ortasındaki ebe bir kavram adı söyler ve aynı kavramı temsil eden üç oyuncu kendi aralarında yer değiştirmeye çalışırlar. Bu oyuna ebede dâhildir. Ebe de yer kapmaya çalışır. Kavramın bulunduğu alana ilk giden orada kalır. Ortada kalan ise ebe olur ve söylenen kavramla ilgili kısa bir açıklama yapar.

Oyun bu şekilde tekrarlanır. Böylece tüm öğrencilerin müze gezisinde öğrendikleri kavramları tekrar etmeleri sağlanır.

ÖZGEÇMİŞ

Nesrin ŞİRİN, Trabzon Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi’ni bitirdikten sonra Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Resim-İş Öğretmenliği Resim Anasanat bölümünden 18.06.2004 tarihinde mezun oldu. 2006 yılında MEB’de Resim-İş öğretmeni olarak göreve başladı. 2022 yılında OMÜ LEE Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans programına girdi.

İletişim Bilgileri

ORCID ID : 0009-0007-6575-9148

Yayınlar:

1. Erfalay, S., Pazar, A.Ş.&Şirin, N. (2024). *Temel Desen 9.Sınıf*, MEB Devlet Kitapları, Ankara.
2. Çelenk, N., Erfalay, S., Sancak, M.&Şirin, N. (2024). *Üç Boyutlu Sanat Atölye 11.Sınıf*, MEB Devlet Kitapları, Ankara.
3. 25. Uluslararası “Gelenekselden Çağdaş Sanat Serüveni” Karma Sergi / 29 Ekim 2023
4. İstanbul Arel Üniversitesi / “100. Yılda Kadın Uluslararası Jürili Çevrimiçi Karma Sergi / 5-12 Temmuz 2024
5. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi / “Cumhuriyetimizin 100. Yılı” Karma Sergi/ 30 Ekim-10 Kasım 2023.